

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja:

v Ljubljani na dom dostavljen:

celo leto K 24—
pol leta 12—
četrt leta 6—
na mesec 2—

v upravnistvu prejemam:

celo leto K 22—
pol leta 11—
četrt leta 5:50
na mesec 2—

Izhaja vsak dan zvečer izvenredne nedelje in praznike.

Inserati veljajo: peterostopna petič vrsta za enkrat po 14 vin., za dvakrat po 12 vin., za trikrat ali večkrat po 10 vin. Pri večjih insercijah po dogovoru. Upravnistvu naj se pošiljajo naročnine, reklamacije, inserati itd. to je administrativne stvari.

Posamezna številka velja 10 vinarjev.

Na pismena naročila brez istodobne vpslatve naročnine se ne ozira.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto K 25—
pol leta 13—
četrt leta 6:50
na mesec 2:30

za Nemčijo:

celo leto K 28—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto K 30—

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži za odgovor dopisnica ali znamka. Upravnistvo: Knaflcove ulice 5 (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Idrijske razmere.

Govoril deželni poslanec E. Gangl v deželnem zboru kranjskem dne 15. t. m.

(Po stenografičnem zapisniku).

Visoka zbornica! Dovolite, da po hudih in ostrih besedah, ki so slikale naš splošni položaj na Kranjskem, pridejo iz mojih ust mirne besede, s katerimi govorim prebivalstvo idrijskega mesta, tamkaj globoko v kotlu naše dežele skrito in živeče.

Oglašam se torej k besedi kot poslanec idrijskega mesta in poudarjam takoj v začetku svojega govora, da bem govoril popolnoma mirno in stvarno in naslikal razmere, vladajoče v tem mestu, samo tako, kakor so v resnici.

Da govorim kot poslanec idrijskega mesta, moram posebe naglašati; zakaj trdno sem prepričan, da ima poslanec mesta Idrije v tej visoki zbornici najhvaležnejše stališče, ker se le malokateri častitih gospodov tovarišev more in mora ponasati s tem, da zastopa volilni okraj, ki donša deželi leto za letom toliko in toliko dohodkov, ki pa obratno od dežele ne prejema skoro nič ali pa vsaj malenkostne zneske. To naj izpričajo takoj dokazi!

Mesto Idrija plačuje deželnih doklad k direktnemu davku na leto okroglo 40.000 K, ker znašajo direktni davki na leto okroglo in povprečno 100.000 kron. Tako je plačalo naše mesto od leta 1900. do vstetega leta 1907. državi čistih 1.089.890 K 15 vin. ter v istem času deželnih doklad nič manj nego 435.956 K.

To je naravnost ogromna vsota, ki jo prispeva Idrija in ki jo je morala prispevati do vstetega leta 1907. deželni blagajnici v Ljubljani.

Poglejmo pa nasprotno, kaj dobi mesto Idrija od dežele. Skoraj nič! Za ljudsko šolstvo v Idriji ne prispeva deželna uprava prav čisto nič, ker to ljudsko šolstvo vzdržuje v Idriji rudniški erar.

Rudniški erar vzdržuje vse šolske potrebe in plačuje tudi učitelstvo; seveda plačuje učitelje tako, da so pazniki idrijskega rudnika boljše plačani kot učitelji, čeprav imajo učitelji pravico nositi uniformo desetega činovnega razreda državnih uradnikov. Šolski sluga na

idrijski ljudski šoli je bolje plačan kakor pa nekateri mlajši učitelji na tem zavodu.

Tudi s srednjo šolo idrijsko nima dežela nobenih izdatkov, ker si to srednjo šolo oskrbuje mesto samo in si jo bo vzdrževalo do septembra letošnjega leta, ko prevzame idrijsko realno država.

Tako si občina tudi večinoma vzdržuje ceste; nekaj je okrajnih cest, samo deželno cesto, ki drži iz Idrije v Logatec, vzdržuje dežela, pa še za to cesto dobiva dežela od države 4000 K podpore na leto.

Dragi stroški, ki jih ima dežela za mesto idrijsko, so tako malenkostni, da se najstarejši prebivalec Idrije ne spominja, da bi sploh kako podporo bile mesto Idrija prejelo od dežele. Torej smem trditi, da dobiva dežela od idrijskega mesta povprečno na leto okroglih 40.000 K deželnih doklad, dežela pa nasprotno temu Idriji ne da niti toliko, kolikor je črna za nohtom.

Upam si trditi, da je Idrija bogat in neizpriljiv vir stalnih dohodkov deželne blagajnice v Ljubljani, nahaja se pa mesto naravnost v kritičnem, če ne celo obupnem položaju.

Ako zahteva kaj od deželne uprave, pravi dežela: Obrnite se na državo. Ako pa kaj hočemo od državne uprave, nam rečejo: Obrnite se na deželno upravo; dežela vam bo dala. — Državna blagajna je tista, ki ima velik greh na vesti, zakaj država vleče na leto nad en milijon kron čistih dohodkov, (Dr. Žitnik: »Veliko več!«) pravim povprečno en milijon na leto. Bili pa so časi, ko je država vlekla od nas tudi nad tri milijone kron.

Ce pa hočemo v Idriji, ko nas dežela zavrača na državo in obratno država na deželo, iz svojih lastnih sredstev ustanoviti kaj koristnega, pa pride dežela in pravi: »Ne smeš«.

Kadar imata tako dežela kakor država od nas kaj dobiti, takrat nas pa dobro poznata!

Idrijsko mesto je potemtakem popolnoma prepuščeno samo sebi. Izkoriščajo nas do usmiljenja božjega, v ostalem pa je mesto pozabljeno, kakor da bi ležalo za deveto goro.

Da je temu res tako, naj navedem nekatere primere, ki naj potrdijo moje trditve.

Obe, tako dežela kakor država, spravljata v veliki meri redne dohodke iz idrijskega mesta, od sebe

pa ne dasta niti bora v korist samoposebi ubornemu mestu. To najboljše kaže ustanovitev mestne realke v Idriji.

Dolgo let so Idrijčani prosili na vseh mogočih mestih, da bi za mesto, ki je za ljubljanskim mestom največje mesto v deželi, izposlovali in si priborili srednjo šolo, toda povsod so dobili zaprta ušesa za zahteve, ki so za mesto tako važnega kulturnega kakor tudi gospodarskega pomena. Saj veste, da srednje šole ne služijo samo kulturnim namenom, ampak da služijo tudi v povzdigo socialnega in gospodarskega stališča v vsakem mestu, posebno pa v tako majhnih mestih kakor je Idrija.

Naša država je pa za vsa druga manjša, posebno pa nemška mesta, ki ali po svojem obsegu ali po svoji legi in sploh po svojem pomenu niso tako važna kakor je Idrija, takoj pripravljena ustanovljati srednje šole, dasiravno sodi ustanovitev realke v področje dežele. V našem slučaju pa tega ni storila država in istotako ne dežela, dasiravno, kakor že navedeno, to sodi v njeno področje. In ravno zaradi tega, ker ni bilo misliti na to, da bi v mestu idrijskem kdo drugi ustanovil realko, si jo je moralo ustanoviti mesto samo, in sicer si jo je mesto ustanovilo zaradi tega, da si izboljša svoje mizerno šolsko stanje.

Rudniška idrijska šola nikakor ne odgovarja zahtevam ljudskega šolstva, kakršne so danes, kaj takoj razvidite, če povem, da hodi več nego tisoč otrok pod eno streho. To je kasarna, pa kaj takega ni za šolo. Razmere na tej idrijski šoli so take, da ima prvi razred šolo od 8. do 10. ure; potem gredo ti otroci domov in pride drugi razred v eno in isto sobo od 10. do 12. ure, ker rudniški erar nima toliko denarja, da bi sežidal kako boljše poslopje za svojo rudniško šolo.

Mesto je bilo primorano, da je tem idrijskim delavskim otrokom dalo sredstva, da se nadalje izobražijo, ker vendar idrijski rudar nima toliko plače, da bi zamogel svojega otroka, dovrševšega ljudsko šolo, poslati v Ljubljano na srednjo šolo.

Tako je prišel občinski odbor idrijski leta 1900. do tega sklepa, da ustanovi in vzdržuje na občinske stroške nižjo realko, ki je bila prva slovenska realka na slovenskem ozemlju in sploh na vsem svetu.

Slabo plačani idrijski rudar, željan dati svojim otrokom zagotovilo boljše bodočnosti, je bil pripravljen, da žrtvuje zadnji krajcar za to, da obogati svojo dečo z duševnim kapitalom.

Kdor pozna življenje idrijskega rudarja, ta ve, kako presrečno, kako iskreno visi idrijski rudar na svoji družini. Tu mu je edini prostor, kjer se otrese težkih skrbi, pozabi svoje nadloge, ki ga tarejo, se nekoliko razvedri v krogu svojih otrok ter pride do lepših misli.

Nekateri izmed teh idrijskih sinov, ki so lansko leto napravili maturo na idrijski realki, študirajo danes v Pribramu, seveda zopet s podporo nikogar drugega, kakor od strani idrijskega mesta. (Dr. Pegan: »Samo Novaka morate odvaditi, da ne bode več radi malenkosti ovajal rudarjev pri sodišču!«) To ne spada sem.

Treba je bilo zgraditi za realko novo poslopje, ga opremiti tako, kakor to zahteva moderna veda. Kdor si je kdaj ogledal naše realno poslopje, mora priznati, da je mesto storilo za realko vse, kar mu je bilo največ mogoče storiti. Idrijska realka, oziroma nje vzdrževanje stane mestno občino na leto okroglih 60 tisoč kron, in čimbolj se je izpopolnjeval ta zavod, tembolj so naravno rasli tudi stroški, in sicer je imela občina do konca leta 1907. stroškov 772.236 K.

Med temi so seveda tudi vračunjeni stroški za zgradbo realnega poslopja v znesku 363.769 K.

Med tem pa je padla cena živemu srebru in padla je v zadnjih letih do letos tudi uporaba živega srebra, in tako so padli tudi dohodki občine.

Letos, kakor mi je zadnjič omenil predstojnik idrijskega rudnika, gospod dvorni svetnik Billek, so se te razmere izboljšale, tako, da je tudi pričakovati, da se bodo zopet dvignili dohodki občine in s tem seveda tudi dohodki, ki jih od nas dobiva dežela.

Občina je bila v zadnjih letih prisiljena zateči se k posojilu, ako je hotela nadalje vzdrževati svojo srednjo šolo. V tej sili se je leta 1905. obrnila do deželnega zbora kranjskega s prošnjo, da naj dežela kranjska prispeva k vzdrževanju idrijske realke. Toda ta prošnja ni bila še do sedaj rešena.

Pa tudi letos ne kaže proračunski provizorij nobene postavke, iz katere bi se dalo sklepati, da se je deželni odbor spomnil na idrijsko realko.

Danes je Idrija primorana v pokritje svojih tekočih izdatkov zvišati občinske doklade na 92%, med tem, ko bi bilo lahko ostalo pri pri starih dokladah 75%, ako bi dežela bila v mali meri izpolnila svojo dolžnost napram idrijskemu mestu. Ko je vendar dežela že toliko denarja dobila od idrijskega prebivalstva, stori pa nasproti Idriji še ni ničesar.

Dovolil si bom koncem svojih izvajanj predlagati, da naj se naknadno prizna idrijskemu mestu iz deželnih sredstev primerna podpora, in sicer za leto 1905. do 1908.

Pa vzemimo drug slučaj! V Idriji se je ustanovila obrtno-nadaljevalna šola. Ta šola ni samo v korist tistim obrtnim vajencem, ki se vežbajo v Idriji. Ti ne ostanejo v domačem mestu, ampak se, ko dovršijo šolo, razkrope širom slovenskih dežel. Torej je s tem podpirano obrtništvo v slovenskih deželah sploh. Toda ta šola komaj životari, in če bi ne bilo občine, bi morala ta šola že prenehati.

Znano mi je, da se je šolski odbor te obrtno-nadaljevalne šole, v katerem imam jaz čast zastopati visoki deželni odbor kranjski, obrnil že večkrat na deželni odbor s prošnjo, da bi se za to šolo zvišala deželna podpora, ki je lansko leto znašala 500 K.

Občina prispeva 1000 K na leto, torej da za to šolo še enkrat toliko kakor dežela in tudi več kakor država, ki prispeva tudi samo z 950 K. Toda tudi ta prošnja je bila zaman!

Vzlic temu izrekam iskreno zahvalo vsem onim faktorjem, ki so pomagali k vzdrževanju idrijske obrtno-nadaljevalne šole in istotako se zahvaljujem vsakomur, ki si je kaj prizadeval, da se Idrijska realka podzavi.

Lahko bi navedel še nekaj drugih slučajev, ampak že ta dva slučaja kaže, da ni pravega razmerja med idrijsko občino, deželo in državo.

Ne samo, da dežela nasproti idrijskemu mestu do danes ni storila ničesar, ampak zgodilo se je celo, da je dežela mestu idrijskemu nasprotovala in ga ovirala, ko se je hotelo povspeti do višjega kulturnega in gospodarskega stališča.

LISTEK.

Slovensko gledališče.

Werther.

Lirska drama v treh dejanjih in petih slikah. Po W. Goetheju spisali E. Blau, Paul Milliet in Georges Hartmann. Uglasbil J. Massenet.

I. dejanje se vrši julija meseca 1772. v hiši upravnika pri Wetzlarju. Na terasi uči vdovec upravnik svoje otroke prepevati božično pesem, a so nepazni; upravnik jih opozarja, da čuje njihovo slabo petje njih sestra Lota, in otroci pojo takoj resnobno. Tedaj prideta Schmidt in Johann, upravnikova vesela prijatelja, ki vabita upravnika saboj v gostilno »Pri zvezdi«, kjer vsak večer kartajo. Nocoj bodo imeli rake! Govore tudi o melanholičnem poslaniškem tajniku Wertherju, ki je marljiv, učen, vedno tih, n menda ne povsem zdrav. Knez čista tega mladega diplomata. Radi ga imajo vsi, zdaj je v tujini, a vrtniti se ima skoro s potovanja; a tudi Albert, Lotin ženin, se mora jutri vrtniti. Prijatelji pojdejo nocoj na ples v Wahlheim; Lota si še siva plesno obleko. To bo njen poslednji deklinski ples, potem se poroči z Albertom. Upravnik se vrne z otroki v hišo, pri-

jatelja pa odideta pred večerjo z rakami na izprehod.

Tedaj se vrne s pota Werther in poslušajo otroško petje. Vidi tudi Loto v novi plesni obleki; otroci plešejo okoli nje, ker jo ljubijo, ona pa jim reže kruh. Idila! — Tu pridriži voz z gosti. Prišli so po Loto, da jo odvedejo na ples. Upravnik pozdravlja Wertherja, Brühlmanna, ki ljubi Katice, i. dr. Le Zofija, 15letna sestra Lotina, ostane doma z otroki; vsi drugi se hitro odpravljajo na ples. Večeri se. Očarani Werther spremlja Loto. Upravnik pa odide k »Zvezdi« h kartam in na rake. Ko je Zofija sama z otroki, se vrne Albert. Nenadoma. Pol leta ga ni bilo doma, hotel je Loto presenetiti, a Lota je odšla na ples. Albert ljubi svojo nevesto in trdno zaupa vanjo. Jedva Albert odide, se vrne s plesa Werther in Lota. Werther ljubi Loto strastno, saj ne ve, da je nevesta prijateljica. Tedaj pride upravnik iz kreme ter jima pove, da se je Albert vrnil. Iz upravnikovih besed izve Werther, da je Lota že srečna nevesta, da ceni Alberta in mu je srčno vdana. Werther ostane sam na vrtu in obupan plaka. Lotina rajna mati je na svoji smrtni postelji odločila Alberta Loto za soproga, in ta odločba je neizpremenljiva.

II. dejanje se vrši na trgu v Wahlheimu septembra 1772. pred cerkvijo. V ozadju drevored. Na desni trga je župnišče, na levi gostil-

nica. Pred gostilnico popivata Johann in Schmidt. Po drevoredu prideta Albert in Lota, ki sta že tri mesece srečno poročena. Mlada zakonca gresta v cerkev, sledi jima oddaleč nesrečni Werther. Zofija, Lotina sestra, ljubi Wertherja ter ga vabi seboj na ples. Prej pa nese v župnišče šopek. Albert nagovori Wertherja, mu pripoveduje o svoji zakonski sreči ob Loti ter mu odkrito pove, da ve za Wertherjeve simpatije k ženi Loti. Prijateljsko mu zaupa ter je prepričan, da je zvestoba Lotina neomajna. Albert odide v župnišče, a iz cerkve se vrne Lota, ki jo nagovori Werther. Iznova ji govori o svoji ljubezni, a Lota ga zavrne, češ, Albert jo ljubi in ona se zaveda svoje dolžnosti. Vendar ga povabi; naj se kot prijatelj vrne o Božiču ter naj jo poseti. Werther ostane sam in si le želi smrti, da ga odreši bolesti. Tedaj se vrne zaljubljena Zofija ter vabi zopet Wertherja saboj na ples. Werther pa obupan zbeži, in Zofija joka. Lota se vrne in vidi nesrečno sestro, a tudi Albert spozna, da Werther še vedno strastno ljubi njegovo soprogo.

III. dejanje (I. slika) se vrši na božični večer v Albertovi hiši. Lota misli vedno na Wertherja, ki ji dopisuje iz tujine. Tudi v njej se že bori dolžnost z ljubeznijo in boji se za Wertherjevo zdravje. Iz pisem čita, da mu rojé po glavi celo samomorilske misli. Zofija, njena sestra,

ca, vesela prinaša igrače, a vidi, da je Lota jokala. Uganila je, da misli na Wertherja ter jo vabi k očetu. Ko ostane Lota sama, moli k Bogu za pomoč, da ne omahne v bolesti in strastnem hrepenenju. Tedaj se vrne Werther, potr, dušno in srčno pobit. Prišel je po slovo, potem se usmrti. Dolgo se bori Lota sama s seboj, a končno pade Wertherju okoli vratu. Toda takoj se zopet zave in zbeži. Werther ve zdaj, da je njegovo življenje brez pomena in gre, da se ustrelji. Jedva odide, ko se vrne Albert; ljubosumen je in ostro izprašuje Loto, kaj se je zgodilo. Tedaj mu prinese sel Wertherjevo pismo, v katerem ga prosi »za dolgo potovanja samokresa«. Albert ukaže Loti, naj izroči selu samokrese; Lota sluti, kaj namerava Werther, a izročiti mora morilno orodje, zakaj tudi Albert sluti vse. Ko Albert odide, se Lota hitro obleče ter hiti k Wertherju — rešiti ga smrti.

2. slika (III. dejanje) je muzikalen intermezzo: vidi se mesto Wetzlar v sveti noči. Vse leži v snegu in temi, le tupatam se svetlo okno. Iz daljave se čuje zvon. Burja brije.

3. slika (III. dejanje) se vrši v Wertherjevi sobi. Werther se je ustrelil in umira. Lota je pritekla prekasno; zadnjič ga poljubi, zadnjič plakata nesrečneža, iz daljave pa se čuje petje Lotinih bratcev in sestrice: »Sveta noč...« Iz sosednje

hiše se čuje smeh, trkanje čaš in veselo napijanje.

Wertherja poje gospod A. Fiala, Loto gđ. Šipankova, Alberta gospod B. pl. Vulaković, Schmidta in Johanna g. Hess in g. Križaj, Zofijo gđ. Thalerjeva in upravnika g. rež. Vlček.

Opera »Werther« se je uprizorila leta 1892. prvič v Parizu ter si mahoma osvojila vse prve svetovne odre. Jules Massenet ni imel z nobeno opero toli čistoumetniškega uspeha, kakor s svojim »Wertherjem«. Massenet, čigar opera »Manon« je imela lani v Ljubljani najlepši uspeh, je v muzikalni fakturi docela modern in izredno bogat v finih motivih in v ritmiki; zlasti skrbno je v »Wertherju« obdelal part orkestra, ki ima navadno povsem samostojno vlogo. »Slovenska filharmonija« bo imela v »Wertherju« najhvaležnejšo vlogo in more pokazati vso svojo umetnost. Vloga Wertherja je najlepša naloga za lirskega tenorja-igralca, ter je znano, da je naš Naval prvi mojster te vloge. Vloga Lotina je visoka, jako naporna in tudi v igralskem oziru zelo zanimiva. Takisto je Albertova vloga krasna. Ostale vloge so postranske važnosti.

Opera »Werther« se je pripravila v pevskem oziru najskrbneje; poskrbeli so se novi kostumi in za 1. in 4. sliko (hiša upravnikova in mesto Wetzlar za intermezzo) novi dekoraciji po figurinah in skicah iz Pariza.

Prihajam do slučaja, ki je dovolj važen, da govorim o njem tudi v tej visoki zbornici in kar je naravnost moja sveta dolžnost.

V občinski proračun za leto 1908. je postavil občinski odbor med drugim tudi postavko 20.000 K za prezidavo mestnega poslopja številka 509. Ta zloglasna številka je v zvezi z idrijsko realko, za katero — ko so jo leta 1900. ustanovili — se ni dalo dobiti primernih prostorov.

Prvi razred realke so bili nastanili v rudniški šoli, potem so pa morali takoj skrbeti, da se za čas, dokler se ne zgradi za mestno realko popolnoma novo poslopje, napravi provizorično poslopje.

Tako so za realko zgradili na mestnem svetu provizorično poslopje in mu dali št. 509. Ko je bil tretji razred realke odprt, se je zgradilo sedanje mestno poslopje in se je realka preselila v to novo poslopje. Prejšnje provizorično poslopje se je izpraznilo in je ostalo last občine. Občina ga je popravila, prenapredila in ga namenila za društvene namene.

Te prostore je vzela v najem »Narodna čitalnica«, in sicer za dobo 25 let.

Nočem trditi, da je bilo to povsem pravilno in opravičeno, ampak zgodilo se je, da je občina odstopila prostore »Čitalnici« in napravila se je pri notarju potrjena pogodba, s katero se je »Čitalnici« prepustilo poslopje za dobo 25 let z letno najemščino 400 K. Med tem časom se je zgodilo nekaj, kar bi se v drugem mestu ne zgodilo, ako v tem ne bi tvorilo večine slovensko prebivalstvo.

V Idriji je obstajalo rudniško gledališče, ki ga je bila zgradila Marija Terezija z namenom, da služi duševnemu razvedrilu idrijskega rudarskega prebivalstva. (Dr. Triller: »To je bila nemška posest!« Dr. Pegan: »To je bila kulturna potreba!«) Gospod doktor, hvala lepa za izjavo. Pridem še na to! — Sedaj pa je prišel od rudniškega erarja ukaz, da se dotično poslopje, ker je bilo slabo, ne sme več rabiti za gledališke namene. Ker rudniški erar ni dobil sredstev, da bi poslopje popravil ali pa napravil novo gledališče, so dotično c. kr. rudniško gledališče, namenjeno kulturnim potrebam idrijskega prebivalstva, izpomenili v depot gasilnega orodja.

Tako je ostalo idrijsko mesto brez vsakega večjega prostora, kjer naj bi se prirejala gledališka predstave itd., kar naj bi služilo v kulturni napredek idrijskega delavstva.

Idrijsko delavstvo je na javnih shodih, kjer je bilo zbranih po več tisoč glav, odločno prosilo in zahtevalo, naj mestna občina idrijska razveljavi pogodbo z »Narodno čitalnico«, ki naj odstopi od svojih 25letnih najemnih pravic in naj da zopet prostor občini nazaj, ki naj bi z njim razpolagala in ga dajala v društvene namene na razpolago vsakemu in kateremukoli bodi idrijskemu društvu. (Dr. Pegan: »Samo nam ne!«) pridem še na to, garantujem pa, da vsakemu društvu.

Občina idrijska je stopila v dogovor z odborom »Narodne čitalnice«. Ta je sklicala občni zbor in ta občni zbor je enoglasno — če se ne motim, ravno na moj predlog — sklenil, da društvo »Čitalnica« drage volje in z veseljem odstopa od svojih najemnih pravic samo s pogojem, da se prostori prenaredijo tako, da bodo zadostovali vsem potrebam, stavljanim na tako hišo, če naj v resnici služi svojemu namenu. (Dr. Žitnik: »Kako se more tak sklep izvršiti!«)

»Čitalnica« je to sklenila in sporočila svoj sklep idrijskemu mestnemu zastopu. Mesto je dalo potem napraviti po arhitektu Holinskem načrt s proračunjenim zneskom nekaj nad 38.000 K ali okroglo 40.000 K. Potem je sklenil občinski zastop idrijski, da se prezida to mestno poslopje na podlagi načrta arhitekta Holinskega in pa — to je bil prvotni sklep občinskega zastopa — da pravica do oddaje prostorov ostane županstvu in da imajo do teh prostorov pravico vse stranke in vsak posameznik, ki se oglasi za to in plača določeno pristojbino. To je bil prvotni sklep mestnega zastopa idrijskega. (Dr. Pegan: »Torej na prosto voljo županu Sepetavecu, oddajal pa bi bil, komur bi bil hotel!«) To ni napaka sklepa, ampak tistega, ki bi bil oddajal. (Dr. Pegan: »Za vašo osebo vam verjamem, drugemu pa ne!«)

Deželni glavar (pozvoni): Prosim, ne motite govornika!

Poslanec G a n g l (nadaljuje): Prosim, Idrija plačuje, gospod dr. Pegan, vi nič!

Iz besed, ki jih je prej izustil gospod dr. Pegan, posnemam, da on priznava, da je gledališče potrebno v kulturni razvoj idrijskega delavstva. Ali danes nimamo zanje nikjer nobenih večjih prostorov, kakor v tistem hlevu pri »Črnem orlu«.

Idrijsko ljudstvo, po veliki večini delavskega stanu, ni samo za to, da bodi dannadan pod zemljo in črpa iz nje kapital, od katerega imata dobiček dežela in država. Ne zadošča mu samo tista dobroznana jed »podmetenca«, ampak ima tudi pravico — ki se je tudi zaveda — do hrane za svojo dušo. Dandanes nima nobenega prostora v Idriji, kjer bi se moglo zbirati, da zadosti svoji potrebi po duševnem razvedrilu in duševnem napredku. (Dr. Pegan: »To je vaša krivda!«)

Teden za tednom ponavljajo delavci svojo zahtevo in prosijo: »Dajte nam potrebne prostore, ker jih nimamo.« Lansko leto smo imeli lokale v prostorih realke, pa ta prostor ni zadoščal, da bi se moglo ljudstvo vse naenkrat zbirati. Prirejali smo v čitalniških prostorih gledališke predstave, in idrijska inteligenca se je z vso ljubeznijo posvečala stvari, da se delavstvo vsaj nekoliko duševno popolni in izobražuje. To je pri nas tem večje važnosti, ker imamo v Idriji srednjo šolo in ker dijakom sicer ni dana nobena prilika, da bi obiskovali kake prireditve, ki jih rabijo za svojo daljno izomiko, oziroma tudi za podpiranje pri svojih študijah.

Tako smo bili z velikim napotom prirediteli Schillerjeve »Razbojnice«, Gorkega »Na dnju«, pripravljali so se na »Hamleta« na Schillerjevo »Marijo Stuart« itd. Tu smo se pa prepričali, da ti dosedanjí prostori nikakor ne zadoščajo potrebam idrijskega ljudstva in zato smo ob glasnem odobravanju vseh navzočih na velikem javnem ljudskem shodu, ki se ga je udeležilo več nego 2000 ljudi, pozdravili sklep idrijskega mesta, da hoče ono prenarediti in prezidati mestno poslopje št. 509 tako, da bo za vse čase ustrezalo potrebam idrijskega prebivalstva.

Samo to je bil povod, ki nas je vodil v zahtevah; političnega momenta in strankarskega namena pa ni bilo nobenega, o tem vas uverjam z vso svojo častjo.

Kdor pa hoče iskati v tem kak strankarski ali politični namen, temu nasproti bi citiral besede dr. Janca Evangelista Kreka, ki jih je

govoril dne 3. novembra 1908 pri svojem predavanju o socialni sebičnosti in psihologiji mas, ki se natančno ujemajo z našimi idrijskimi razmerami in ki govore, zakaj zgradba ne stoji danes kakor bi morala stati v kulturno in gmotno korist našega mesta.

Dr. Janec Evangelist Krek je govoril sledeče: »Saj nas že natora sama sili, da se bolj potegnemo za družbo kakor zase, da se čutimo bolj junaške in se nam krivica hujša zdi, kakor če se nam osebno kaj zgodi.«

Predvsem pa želim, da bi vsak dobil trdno prepričanje, da ni sam na svetu, ampak da je član družbe in da je individualni egoizem nekaj grdega in da mora to posamezno sebičnost umoriti v topli, gorki zavesti socialni, v zavesti, da pripada družbi, rodbini, narodu, za katerega čast je dolžan, da tvega tudi sam ob danih prilikah več kakor zase — da je član cerkve, države, človeštva. In v vseh teh zvezah, katerim se pridružuje še stanovska, naj bo socialna zavest močnejša, kakor posamezni egoizem.«

In tukaj, ko prihajam do tega posameznega egoizma, pravim: Ta posamezni egoizem je bil kriv, da se je toliko časa pletlo to vprašanje in da se danes ni rešeno.

Takoj po tisti sloveči seji občinskega zastopa idrijskega, pri kateri je bil prisoten tovariš prijatelj Jaklič, sem govoril — to je bilo na trgu — z najodličnejšim pristajšem slovenske ljudske stranke v Idriji, z g. Golijem, in on je rekel: »Jaz sem prepričan o potrebi prezidave mestne hiše in rad bi dal iz svojega žepa 2000 K, ker vem, da nimamo v Idriji nobenega drugega prostora« — za to imam priče — ampak dostavil je: »Če dobim zagotovilo, da bo prostor pristopen tudi pristajšem naše stranke.« — Jaz sem mu rekel, da je to čisto jasno, ker je to že mestni zastop sklenil, da bo hiša na razpolago vsemu prebivalstvu in vsakemu posamezniku, ako se pravočasno oglasi in plača dotično pristojbino, ki jo določijo občinski zastop.

Iz tega je razvidno, da se je ta mož, ki je trezen in pameten — priznam vsakomur vrline, ki jih ima — javno in odkrito izrekel, da priznava potrebo, da se prezida dotično mestno poslopje. Če se pa to še ni zgodilo, so krive bile pritožbe, ki so prihajale na deželni odbor od ene same strani.

Ne imenujem nobene osebe, ker mi gre za stvar samo in poudarjam le to, da ni to nasprotovanje izviralo iz skrbi za mestno gospodarstvo, ampak je temeljilo na tem, kar dr. Krek obsoja v omenjenem predavanju.

Da se to ni zgodilo iz skrbi za mestno gospodarstvo, se vidi tudi iz tega, da je deželni tehnik, ki si je stavbo ogledal, sam priznal, da je poslopje absolutno potrebno prezidati, ker se je v njem že pojavila hišna goba. Cenil je popravo — če se ne motim — na 10.000 K. 4 1/2 % obresti od glavnice 10.000 K znašajo 450 K na leto. Ako odštejemo čitalniško najemščino letnih 400 K, bi imela torej občina 20 let — zakaj toliko časa bi trajala najemna doba — izgube 50 K na leto, in še vprašanje je, ali nima morebiti »Čitalnica« pravice do tožbe.

4 1/2 % obresti od glavnice 40 tisoč kron, kolikor bi stala prezidava po načrtu arhitekta Holinskega, pa znašajo 1800 K, in teh 1800 K bi se pokrilo tako, da bi občina dobila 1000 K na leto za restavracijo — in mi imamo že restavraterja, dobra restavracija pa bi bila potrebna v

Idriji — pristojbine od društvenih prireditev bi znašale 800 K, odškodnina »Čitalnice« bi znašala 200 K, hišnikovo stanovanje pa 60 K in najemnina za dve sobi, ki smo jih namenili za javno knjižnico in čitalnico, 400 K.

Če se pa ne prizna, da ima občina pravico ustanavljati javne knjižnice in čitalnice, bi se ti sobi odmenili za mestno hranilnico in bi nosili tudi 400 K na leto.

Torej v prvem slučaju bi imela občina letnih 50 K izgube, v drugem pa čistih 660 K na leto.

Jaz torej ne uvidevam, zakaj se prezidavi nasprotuje, ko je vendar po čisto jasnih številkah dokazano, da bi bila prezidava za idrijsko mesto z gospodarskega stališča ugodna in bi občini nosila dobiček.

Glede javne knjižnice in čitalnice se je reklo, da občina nima pravice ustanavljati takih reči; seveda sem jaz za svojo osebo drugega mnenja.

Sicer nisem jurist in ne poznam teh zakonov, mislim pa vendar, da ima občina tudi pravico, oziroma dolžnost nasproti kulturnim potrebam.

Če pa pomislimo, da je občina Miren pri Gorici ustanovila na občinske stroške javno knjižnico in čitalnico, in če tamkaj ni bilo nobenega ugovora od strani deželnega odbora, mislim, da bi tudi Idrija imela pravico ustanoviti javno izobraževališče.

Ko se je zgodilo, da je idrijski mestni zastop vzlic prepovedi deželnega odbora začel s podiranjem mestne hiše št. 509, se je vse lepo vršilo, dokler se ni začelo šolsko leto. Ko se je pa pričelo šolsko leto, pride nekdo v Idrijo nazaj, in hipoma je bila ovadba v Ljubljani, da se to godi, in hipoma — če se ne motim telegrafično — je bilo delo ustavljeno, občinski zastop razpuščen in v Idrijo poslanih 30 žandarjev. Deželna vlada je namreč potrdila odlok deželnega odbora, da se občinski zastop razpusti, ker je izvrševal voljo in zahtevo prebivalstva. Za gerenta se je postavil človek, ki ga v Idriji razen tistega, ki je vse to provzročil, nihče ne mara.

Gospod deželni predsednik se spominja, da sem bil takrat pri njem in mu zadevo pojasnil ter rekel: Gospod deželni predsednik, če je že občinski zastop — ker je izvrševal na javnih shodih enoglasno izraženo ljudsko voljo — zaslužil biti kaznovan in se je razpustil, dovolite nam odškodnino vsaj v toliko, da nam pošljete za gerenta moža, ki bo zmožen urediti zavožene občinske razmere. — Jaz sem, če se ne motim, to gospodu deželnemu predsedniku, čisto gotovo pa okrajnemu glavarju v Logatcu rekel in nasvetoval: Pošljite nam neodvisnega in nevtralnega vladnega komisarja, in on bo videl, na čigavi strani je pravica. Toda to se ni zgodilo, ampak pokazalo se je, da 5999 ljudi v Idriji nima nasproti deželnemu odboru in deželni vladi nobene besede, en človek pa ima vso oblast.

Deželni glavar (pozvoni): Prosim, jaz opozarjam gospoda govornika, da se sedaj vrši debata o deželnem proračunu in ne o tej stvari in ga prosim, da se omeji na predmed razprave.

Poslanec G a n g l (nadaljuje): Torej bom kratak! Jaz sem hotel samo povedati, da idrijsko ljudstvo ni samo za to na svetu, da plačuje deželne doklade in državne davke, ampak če se že njegova volja ne upošteva, mora vendar biti kje kako mesto,

na katerem se sme govoriti o naših razmerah!

Mestni zastop idrijski je razpuščen, na shode nam pošiljajo kar po 30 žandarjev — kje pa naj potem govorim! Vprašam vas, ali je Idrija res popolnoma ločena od kranjske dežele. Resno bi začeli razmišljati o tem, da pride Idrija zopet pod Tolmino, kar bi bilo boljše, kakor pa da je pod kranjsko deželo. Pričeli bi res akcijo in delovali z vsemi močmi na to, da se ocepimo od Kranjske in pridemo zopet na Goriško, kjer imajo železnice, čitalnice, gledališča in vse, kar ljudstvo potrebuje. (Dr. Zajc: »Rudnika ne morete prenesti!«) Tega seveda ne, ker ni mačka, da bi se kar tako dala prenašati.

In sedaj še nekoliko besed v ilustracijo naših razmer, ker želim, da bi se tudi mnenje drugih strank upoštevalo.

Gerentu, ki nam je postavljen, je pred letom dni naš občinski tajnik očital, da je ponaredil njegov podpis in mistificiral uredništvo »Notranjca« v Postojni. Sedanji gerent je namreč pisal neko pismo na »Notranjca« in ga podpisal z imenom »Julij Novak«. Seveda je uredništvo res mislilo, da je pismo Novakovo in vsebino priobčilo. (Jaklič: »Ali ste mu to dokazali!«) Zakaj pa ni tožil? Njegov rokopis je bil izpostavljen v nekem izloženem oknu v Idriji, in on je bil pozvan, da naj toži tistega, ki mu je očital, da je podpis ponaredil. Če meni kdo kaj takega očita, jaz tožim. On pa tega ni storil, ampak je tajnika spravljal ob službo. Da tak človek, ki ponareja podpise in mistificira uredništva, ne bi mogel in smel biti gerent, to je vendar jasno. (Dr. Zajc: »Je pač energičen!«) Če to ni najhujši terorizem, potem sploh ne vem, kaj je terorizem!

Naj bi se vendar pomislilo, da nismo v Idriji hudodeleci ali ničvedni ljudje, da nam odstavljajo župana in postavljajo gerenta, ki ga noben človek ne mara in da nam ne pustijo zidati niti ne z lastnimi sredstvi tega, kar je za idrijsko razumnost in delavstvo v kulturnem in gospodarskem oziru neobhodno potrebno. (Dr. Pegan: »So se občini prihranili stroški!«)

Vesel sem, da sem vse to povedal in da bodo ljudje vsaj to brali; če že nič drugega ni doseženo; vsaj povedal sem to!

Vabim vas, da pridete doli v Idrijo poslušati naše ljudi. Naredili bomo javen ljudski shod pod milim nebom, kjer se bo zbralo tri do štiri tisoč ljudi, in povem vam, kdor pride, ga ne bodo sicer raztrgali z rokami na kosce, ampak udarili ga bodo le z besedami. Idrijski rudar ne nosi svoje kože in svojega uboštva na hrano orožniškim bajonetom, ampak on je v prepričanju in dejanju tako zrel, da takim ljudem, ki mu hočejo škodovati v kulturnem oziru, vrača to slabo namero samo — z zaničevanjem.

Koncem svojih izjavam imam staviti in prečitati samo še sledečo resolucijo:

»Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se nalaga:

1. Da dovoli mestni občni idrijski prezidavo mestnega poslopja št. 509 po načrtih arhitekta Holinskega v proračunjenem znesku 38.169 K 12 vin.

2. da razveljavi odlok g. gerenta, ki je z njim odslovil mestnega tajnika, ker ta odlok direktno nasprotuje določilom službene pragmatike.

(Dalje v prilogi)

V študentovskih ulicah.

Ljubljanska povest.
(Dalje.)

Od tega dneva dalje sta se Helena in Franek najraje pomenkovala o lepi beli gospe. Izvedela sta pač, da je imenitna gospa, a o njenih razmerah in o njenem življenju nista imela pojma. Tudi ju to ni toliko zanimalo, kakor oseba sama. Ne da bi se kaj zmenila, sta bila takorekoč vedno na straži, željno pričakujoč, da se lepa gospa že vendar zopet pojavi. Upanje, da pride, je Franeka kar poživilo. Čežnja je ležal neprestano pri nogah svoje sestre, šivajoče kraj okna, kajti hotel je biti vedno pripravljeno, da ga dvigne Helena na okno.

Zgodilo se je kmalu zopet, da je prišla grofica Lici skoro vedno ob isti uri v študentovske ulice in odšla na Grad ter se zopet čez dobro uro vrnila. Nekako instinktivno se je vselej ozrla na okno, s katerega sta jo gledala Helena in Franek. In temu dnevu je sledilo še več drugih, tako, da so se Helena, Franek in grofica Lici kmalu prav dobro poznali, dajši je grofica vselej le za trenotek pogledala na ono okno.

Franeka je zanimala na grofici vsaka malenkost. Zanimali si je vsako krilo, vsak trak, vsako cvetko, ki jo je zapazil in pripovedoval o tem cele dni. Pogled na to krasno gospo

je vzbudil v njem smisel za lepoto in finost in stari Martin Knific se ni mogel prečuditi, ko mu je njegov sin ko začel pripovedovati, da bi moral Heleni kupiti lepe obleke in solčnice in klobuke, da bi bila vsaj podobna tuji gospe.

Nekega dne je bil Franek zapal na svoji blazini pod oknom in ko je prišla lepa tuja gospa, ga Helena ni vzbudila. Hotela si je enkrat sama in neovirano ogledati to gospo, kar jo je toliko bolj mikalo, ker je ta dan zopet imela spremljevalca, onega, istega gospoda kakor prvi dan. Korakajoč tik lepe gospe, je ta mož neprestano, nekako proseče, hitro in razburjeno govoril. Helena je zapazila, da se vede z nekako spoštljivo familijarnostjo, dočim je lepa dama očito slabo voljna. Zmarjevala je z glavo, in njene ustnice so bile tako stisnjene, da se je komaj videlo, da so rdeče. Helena se je lepe gospe sporo ustrašila. »Hudobna mora biti,« si je rekla, »in njen izraz je neumljen.«

Tuja gospa je nekajkrat tudi s solčnikom nevoljno sunila ob tla in Helena si je rekla »strastna mora biti.«

Ta dan tuja gospa ni dvignila svojega pogleda na okno, kjer je tolikrat videla Heleno in njenega brata. Pa Helena tega prav ta dan še zapazila ni. Še bolj kakor lepa gospa je ta dan obračal njeno pozornost nase

vitki, črnapolti spremljevalec, ki se je gredoč poleg lepe dame, slučajno ozrl, če ga kdo gleda in zapazil za rdečo preprogo črne oči Knifičeve Heleni. Ko je zagledal Heleno, je nehal govoriti in se je za pol koraka oddaljil od svoje spremljevalke. Heleni se je dozdevalo, da se je naglo vrzaval in zadobil nekako jasen izraz.

Prišedši do konca ulice, je tuja gospa dala svojemu kavalirju roko, naglo in površno jo je stisnil, nakar je dama odšla po cesti, ne da bi se ozrla in ne da bi se svojemu spremljevalcu le malo nasmehnila. Njen kavalir je ostal še trenotek v ulici, potem je tudi on odšel na cesto na nasprotno stran.

Helena še dolgo ni mogla zapustiti okna, dasi so jo čakala vsakovrstna opravila. Če sta prišla po isti poti — zakaj sta se tako sumljivo ločila in nista šla skupaj ven iz študentovskih ulic. Ničesar ni vedela, ne o tuji dami, niti o njenem spremljevalcu, toda slutila je, da ta spremljevalec ni soproj lepe dame in tudi ne njen brat ali sorodnik. Zdelo se ji je, to, kakor bi se samo ob sebi razumelo. Videla je ob nedeljah gospodo in meščanstvo in je vedela, da se vedejo zakonski ljudje pri takih izprehodih povsem drugače, kakor ta dvojica. Tudi ji je bilo jasno, da se ta dva človeka nista sešla le slučajno in da nista le navadna znanca. Zače-

lo se ji je svitilo, da to dvojico vežejo nežnejša čustva, začela je uvidevati, da morata to biti zaljubljenca in kar iznebiti se ni mogla domnevanja, da svoje ljubezni ne smeata javno pokazati. To je v njenem srcu vzbudilo doslej neznan čustva in v njeni duši hrepenenje, ki si jih sama ni znala prav tolmačiti, ki pa so bila tako sladka, da se jih ni bnila.

Od tega dneva je Helena samo še enkrat, in to šele čez nekaj tednov, videla tujo damo iti na Grad, a se nenavadno hitro zopet vrniti. Zaman sta Helena in Franek čakala na oknu, lepe dame ni bilo več na izpregled.

Helena je imela navado, da je na obletnici smrti svoje matere nšla iz preprostih cvetk narejen venec na njen grob. Vsako leto je na primitivnem vozičku peljala seboj pokopališnega brata. To leto pa je deček bil ravno tisti dan posebno slab, zato ga je pustila doma v varstvu tolste vdove, ki je stanovala v temni kamri poleg Knifičevih in si kot postrežnica pri raznih rodovinah služila vsakdanji kruh.

Najprej je šla Helena z vencem, ki ga je sama spletla, v stolno cerkev in je potem odkorakala na pokopališče. V sredi med grobi ubožnih, med grobi, na katerih je bilo videti večinoma samo lesene križe, tam je počivala njena mati. Položi-

la je venec na grob, s katerega je populila ves plevel in ga je z rokami za silo priredila ter potem užgala dve sveči ter jih utaknila v zemljo. Potem je pokleknila kraj križa in se zatopila v molitve in misli.

Zganila se je šele, ko je slišala tanek otroški gas vpiti:

»Do konec me moraš peljati, prav do konec.«

»Danes je že prekasno,« je pripomnil nato blagodonec ženski glas.

Helena je vstala in se obrnila k poti, vodeči sredi čez pokopališče. V trenutku se je izza goste ciprese prikazal voziček, na katerem je dobro odet ležal mlad sluga in poleg njega je korakala dama, očividno mati bolnega otroka.

Helena je stopila izmed grobov na pot. Zanimal jo je bolni deček, saj se je takoj spomnila svojega brata, ki ga je ta dan pustila doma. Šele ko je bil voziček prišel mimo nje, se je ozrla na damo in ostrmela, videč, da je to ona lepa tuja gospa, ki jo je tolikrat opazovala s svojega okna.

Pa tudi tuja gospa se je stresla, ko je spoznala ono dekle, ki je tolikrat videla gredoč na Grad in nazaj. Z zanimanjem je premostrila ravno obličeno, a vendar tako lepo dekle, lahen usmev se je prikazal na njenih ustnih, potem je nadaljevala svojo pot.

(Dalje v prihodnjem.)

tike za uradnike in sluge občine idrijske;

3. da pospeši napravo načrtov za regulacijo potoka Nikave, ki jo je dal lansko leto po svojih inženirskih premeritvah, da se bo moglo s to regulacijo obenem rešiti za Idrijo potrebno kanalizacijsko vprašanje;

4. da pošlje ob ugodnem času v Idrijo deželne strokovnjake, da izdela regulacijski načrt mesta.

5. Deželni zbor skleni:

Prošnjo mesta Idrije, vložena leta 1905, na deželni odbor kranjski za podporo vzdrževanja mestne reke, se reši tako, da se dovoli mestu Idriji naknadno za leto 1905, do 1909. podpora v znesku 40.000 K.

Lahko bi utemeljeval vse te resolucije še obširneje, ker je pa čas pozen, se omejujem le na to, da jih priporočam najtopleje visoki zbornici v sprejem! (Ploskanje in odobravanje).

Poslanska zbornica.

Dunaj, 26. januarja. Začetkom seje je interpeliral poslanec Grafenauer o postopanju celovskega okrajnega glavarstva proti slovenskim strankam. Nato se je nadaljevala razprava o nujnem predlogu poslanca Seligerja glede izvolitve jezikovnega odseka za rešitev narodni sporov na Češkem. K predmetu so govorili predlagatelj Seliger, dr. Soukup, dr. Baxa, kot generalna govornika pa Hubka in dr. Renner. Razprava se je nato prekinila. Poslanec dr. Rybář je znova interpeliral ministra notranjih del radi postopanja dunajske policije proti slovenskim dijakom. Nasproti ministru je naglašal, da so izpovedbe dunajskih redarjev neresnične ter izražal svoje obžalovanje, da ga svojčasno niso zaslišali pri preiskavi o tem vprašanju. Nadalje so interpelirali še tile poslanci: Klofač radi uporabe »agentov provokaterjev« v službi državne policije, dr. Benkovič radi reforme komunalne policije in Roblek radi rabe slovenskega jezika pri sodiščih v Celju, Mariboru in Celovcu ter pri železniškem ravnanstvu v Beljaku. Prihodnja seja bo v petek ob 11. dopoldne. V tej seji pride v razpravo nujni predlog poslanca Hribarja o ljubljanskih septembrskih dogodkih.

Odgodenje državnega zbora.

Dunaj, 26. januarja. Po večerajšnji avdienci barona Bienenrtha pri cesarju se je v parlamentu razširila vest, da namerava vlada zbornico odgoditi in zasedanje zaključiti. V poučenih krogih zatrjujejo, da ta vest ne odgovarja resnici, pač pa bo vlada delala na to, da bo imela zbornica samo dvakrat na teden seje, da bodo na ta način dobili odseki čas za delo. Jezikovno predlogo predloži vlada zbornici prihodnjo sredo. Med tem se bo potrudila, da spravi s pota nujne predloge, s katerimi je zabarikadiran dnevni red.

Odsek za reformo poslovnika.

Dunaj, 26. januarja. Odsek za reformo poslovnika je danes končal generalno razpravo o predlogih referenta dr. Steinwenderja. Govorili so poslanci Choc, Seitz, Stojan, dr. Adler in referent dr. Steinwender. Poslanec Choc je predlagal, da bi odsek prešel preko Steinwenderjevih predlogov na dnevni red. Ta predlog je bil odklonjen. Sklenilo se je, pričeti specialno razpravo na temejju Steinwenderjevih predlogov.

Z Balkana.

Dunaj, 26. januarja. Visoko stoječa diplomatska oseba se je o spomenici srbske vlade izrazila takole: Spomenica srbske vlade se doslej sicer še ni vročila signatarnim silam, toliko pa se ve, da srbska vlada vztraja pri svojih zahtevah, ki jih je Avstro-Ogrska proglasila za indiskutabel. Ne more se dvomiti, da položaj, ki je nastal med Avstro-Ogrsko in Srbijo, ne more več dalje trajati. Absolutno je torej potrebno, da se odnosi med Srbijo in Avstro-Ogrsko uredi ali brez vojne, kakor to želi Avstro-Ogrska vlada, ali pa z vojno, ki je neizogibna, ako bo Srbija nadalje vztrajala na svojem intransigentnem stališču.

Belgrad, 26. januarja. Vojni minister Živković zahteva v skupščini kredita v znesku 3 milijonov. Ta kredit se ima porabiti za mobilizacijske priprave. Doslej je skupščina dovolila za vojne svrhe 33 in pol milijona dinarjev.

Belgrad, 26. januarja. Včeraj je odpotoval Dušan Protić kot specialni odposlanec na Cetinje. Protić ima baje nalogo črnogorski vladi izročiti 1 milijon dinarjev za nadaljnjo oboroževanje.

Sofija, 26. januarja. Vlada je danes zastopnikom vvelil pojasnila razloge, ki so jo napotili, da je ukazala mobilizacijo 8. divizije. Bolgarsko časopisje naglašja, da je samo

na korist Bolgarije, ako izsili rešitev krize z energičnim svojim nastopom.

Carigrad, 26. januarja. Veliki vezir je izjavil, da turška vlada za sedaj ne bo ukrenila nobenih protidredb proti Bolgarski.

Sofija, 26. januarja. Vesti, da se je prigodilo že več spopadov na meji in da so dijaki jeli snovati prostovoljske legije, niso resnične.

Dunaj, 26. januarja. Uradni korespondenčni biro javlja, da ne odgovarja resnici vest, da bi bil veliki vezir od avstro-ogrške vlade izrečno zahteval primerne kompenzacije za Srbijo in Crno goro.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 27. januarja.

— Ob 12. uri! Veliko ljubljanskih trgovcev in obrtnikov še do te ure ni oddalo svojih glasov za napredne kandidate v »Trgovsko in obrtno zbornico«. Vsak glas je važen in zna biti odločilen. Kliče mo tedaj vsakemu naprednjaku, da je njegova dolžnost, da agituje oziroma sam odda svoj glas za naše kandidate. Čujemo, da ima sem in tam kak volilec pomiselke zoper to ali ono osebo g. kandidatov. Pustimo na strani osebnosti, gre se za stvar in za zmago, ki jo hočejo v tej važni korporaciji nastopiti v neizprosno odločnem narodnem duhu in delovati, da se reši in osamosvoji naš srednji stan, ki je od nekdaj bil nosilec naprednih in nacionalnih idej v vseh narodih. Proč z malodušnostjo in malenkostnostjo, pošljite vsi volilci še danes pravilno podpisane glasovnice na naslov: Josip Lenarčič, predsednik »Trgovske zbornice« v Ljubljani. Tudi zunanji somišljeniki morejo glasove še doposlati na iliti naslov: seveda ekspresno, ker se jutri, četrtek ob treh popoldne že začne skrutinij.

— Ljubljanski volilci v »Trgovsko in obrtno zbornico«, ki ne bi mogli pravočasno poslati na naslov »Josip Lenarčič, Ljubljana« svojih glasovnic, naj jih jutri dopoldan osebno prinese v posvetovalnico, poleg velike dvorane na magistratu. Vsak, tudi najpazljivejši volilec lahko zanemari kako formalnost in se mu vsled tega lahko zgodi, da je njegov glas radi malenkostnega nedostotka neveljaven. Zato priporočamo, da se vse glasovnice poprej pregledajo po osrednem volilnem odboru, ki posluje v omenjeni dvorani. Nihče naj ne ostane doma!

— Kdo je pozval vojaštvo? Za vsakega razsodnega človeka je jasno kot beli dan, da zadene vsa krivda in vsa odgovornost za dogodke 20. septembra dež. predsednika barona Schwarza. Tudi »Slovenec« ve to prav dobro, ravno tako, kakor mi in vsak drugi, a vendar se zgolj iz političnega nasprotja do župana Hribarja dela tako, kakor bi ne bil na jasnem, in suka stvar s sebi lastno zvijačnostjo na vse načine tako, da bi predstavil župana Hribarja za krivca, barona Schwarza pa za nedolžno jagnje. Naposled bo še prišel tako daleč, da bo iztaknil, da ni poročnik Mayer, marveč župan Hribar komandiral ono vojaštvo, ki je streljalo. Ker skuša »Slovenec« vzbuditi mnenje, kakor bi tudi »Slov. Narod« bil v nekih dvomih glede korektnosti županovega postopanja, bodi mu povedano, da popolnoma verjamemo pojasnilom župana Hribarja, kakor jim verjamejo vsi razumni ljudje.

— »Velikomestno življenje«. Gradec, to dično mesto, od koder vodi Nemei smrtni boj zoper Slovenec, je zopet zaslovelo na poseben način. Gradec ni samo najbolj nemško mesto v Avstriji, nego tudi najbolj svinjsko mesto. Npravnostni škandal, ki so se že tam zgodili, so pokazali, kaka kloaka izpridenosti je to mesto in kako pokvarjeni so ti ljudje, ki hočejo Slovenec kar pohoditi. Pri vsem tem so pa še hinavski kar se da. Lani je neki slučajno talentirani nadporočnik Hans Bartsch izdal knjigo »Zwölf aus der Steiermark«, povest iz graškega življenja. O tej knjigi je graški vseučiliški profesor dvorni svetnik dr. Schönbach spisal v listu »Hochland« oceno in pri ti priliki tudi izrekel, da je graško prebivalstvo v pravem oziru zelo pokvarjeno. Ta ocena je dala povod, da je v predvečerašnji seji v občinskem svetu bilo predlagano izreči obžalovanje, ne da vladajo v Gradcu take razmere, marveč obžalovanje, da jih je dvorni svetnik dr. Schönbach podpisal. Zastopnik socialnih demokratov je ugovarjal predlogu, čes, da je neumestno, zlasti v času, ko ima Gradec nov škandal, a pomagalo ni nič. Predlog je bil sprejet. To se je zgodilo v trenutku, ko ima Gradec, kakor je omenil v obč. svetu socialnodemokratski govornik, nov in to velikanski škandal. Famosni »Grazer Tagblatt«, ki se sicer cedi nemške »Gottstucht und fromme Sitten«, je ta velikanski škandal imenoval »Grossstadtleben«, kakor bi bil Gradec kako milijonsko mesto, nič manj famozno »Tagespošta« pa je krstila

te svinjske zabave »Schönheitsabende«. Pa to, kar se je zgodilo, ni izrodek velikomestnega življenja, marveč izraz občne pravne pokvarjenosti. Ne kaki izprideni lahkotivci, marveč visoki ugledni možje in odlične dame so udeležene pri tem škandalu, kakor je razvidno iz sledečega, od dobro poučene strani nam doselega poročila iz Gradca. Poročilo pravi: Graška policija je razkrila velikanski škandal. V kavarni »Styria« so se že dolgo časa godile svinjarije, ki se ne dajo popisati. Shajali so se tam odlični gospodje v visokih službah in shajale so se tam tudi vsakovrstne dame. Te dame so popolnoma nage plesale pred zbranimi gospodi, sestavljale različne skupine in potem so se zgodile tudi še druge stvari. Udeležniki teh orgij spadajo med najuglednejše kroge graškega meščanstva in so njih imena že znana, dasi je očitno, da hočejo stvar potlačiti, kakor so v Gradcu že več stvari potlačili, ki bi bile lahko kakim visokim gospodom škodovale.

— »Ljudski shod v Ribnici«. Prejeli smo in priobčujemo ta le po-pravek: Slavno uredništvo »Slovenskega Naroda« v Ljubljani. Prosim vas, da v smislu § 19. tiskovnega zakona sprejmete z ozirom na notico v št. 13. od 18. t. m. pod zaglavjem »Ljudski shod v Ribnici« sledeči popravek: Ni res, da sem slabomnemu starčku izvalil iz žepa 2400 K. Res pa je, da je duševno popolnoma zdravi mož meni podaril hranilno knjižico v vrednosti 2400 K. Odličnim spoštovanjem Alojzij Klavs.

— Iz železniške službe. Za uradniške aspirante so imenovani volonterji Ivan Mraz na postaji Sv. Lucija Tolmin, Viljem Spiga na postaji Split in Albert Rutesa na postaji Pazin. Premeščeni so: Viljem Paraviciin, nadzornik in predstojnik sekoje za vzdrževanje železnice I. v Trstu v okrožje beljaške direkcije; Ivan Skarpil, pristav s postaje Gorica k direkcijememu oddelku 6; Viljem Spiga, uradniški aspirant, s postaje Split na postajo Lesce; Edward Harnisch, asistent, s postaje Pulj na postajo Trst drž. žel. kot skladiščni uradnik. V železniško službo je sprejet kot volonter Karel Kump na postaji Ljubljana (dol. kolodvor).

— Iz šolske službe. Zaradi bolezni je dobil dopust g. Andrej Lah v Nevljah in pride na njegovo mesto za suplentinjo absolvirana uč. kandidatinja gđ. Viktorija Svetek.

— Iz pisarne slovenskega gledališča. Jutri, v četrtek, se vprizori prvič na slovenskem odru lirski opera v 3 dejanjih »Werther« francoskega znamenitega skladatelja J. Masseneta. Ta opera je tako v pevskem kakor v igralskem oziru zelo težavna, zato se je študirala najskrbneje. Glavne vloge pojó g. Fiala (Werther), gđ. Šipankova in g. pl. Vulaković (Albert). — Opera se v soboto ponavlja. — V torek, dne 2. februarja, sta dve predstavi: popoldne drama, zvečer opereta. — Drama pripravlja Stechovo burko »Vroča tla«, operno osebo pa pripravlja Mascagnijevo »Cavallerio rusticano« in Leoncavallovo »Glumače«.

— Slovensko gledališče. Gojenje slovenske dramatike, torej uprizorjanje izvirnih del in vzpodbujanje slovenskih pisateljev, da se posvetijo dramatiki, spada gotovo med najvažnejše naloge našega gledališča. Prav in hvalevredno je torej, da se je uprizorila izvirna ljudska igra Ksaverija Andrejveja (Kdo je neki to?) z imenom »Zaklad«, toda izplačalo se to ni. Pisatelj mora biti mož, ki o dramatični tehniki in o gledališču sploh ničesar ne ve in nima nobenega pojma o scenični razvstitvi dejanj, o logičnem razvoju vseh dogodkov in o karakteriziranju oseb. D.kaz tega je že to, da pošilja na oder vse polno ljudi, ki nima tam prav ničesar opraviti in ki prav nič ne posegajo v dramatično dejanje; dokaz tega je tudi popolnoma negledališka čisto novelistična gostobesednost, s katero razne osebe obisipajo poslušalce s svojimi nepotrebnimi modrovanji. Ko bi bil pisatelj porabil svojo snov za povest iz kmetškega življenja, bi bil bolje opravil. Snov sicer ni nova in tudi tudi ne izvirna, a porabna je povest in celo dramatično se da obdelati, dasi ji manjka verjetnosti. [Kmet Pehač, je velik goljuf in slepar. Zapečjal je neko dekle, ki se je utopilo, in zatajal njeno hčerko, da so jo vzeli tuji ljudje v skrb. Ogoljufal je kmeta Burnika in tudi neko vdovo, ki ima sina Stefana. Ta Stefan je seveda zaljubljen v Pehačevo nezakonsko hčer. Pehač se boji, da bi Burnik prišel, kako je ogoljufal Stefanovo mater. V tem strahu ga skoro zadavi. Misleč, da je morilec, ga začne vest peči in v svojem obupu se odloči, da Stefanu vrne dedičino, za katero ga je bil ogoljufal in da prizna Majdo za svojo hčer in za svoj največji zaklad. Stefan in Majda

se seveda vzameta. Kakor rečeno, bi se dala iz te snovi napraviti tudi drama, dasi malo težko, a Ksaveriju Andrejveju se to ni posrečilo. Kar so mogli igralci storiti so precej vse storili. G. Dragutinovič je igral Pehača kakor igra vse slovenske kmete namreč tako, da nobeden teh kmetov ni slovenski kmet. Obupanje nad domnevanim umorom pa je lepo izvedel. G. Nučič je igral Stefana z rutino in ljubeznijo. Zelo prikupna je bila gosp. Winterova, prav kremit g. Toplak. G. Dragutinovičeva je karakteristično izvedla svetohlinski značaj svoje vloge. G. Povhe je napol vse sile, da bi iz Lipeta naredil človeka, a kaj ko je pisatelj napravil mesto značaja ugan-ko. Tudi gđ. Molek in Danilo sta v polni m-ri storila svojo dolžnost.

— Absolviranim modroslovcem. Od večih strani se čuje, da prestopajo absolvirani modroslovci k juridičnim in drugim študijam. Mi to odločno odsvetujemo, ker se tako popolnoma nepotrebno trati čas. Vzemimo juridični študij: absolviran modroslovec mora biti izredno marljiv, da ga dovršiš v 4 letih, potem kamor se obrne brezplačna enoletna praksa in na to par let tudi ne posebno sijajna plača. Ako pa se absolviran modroslovec posveti svoji stroki, napravi lahko vsaj v 2-3 letih izpit, nato ga čaka pač sedaj navadno brezplačno poskušnje leto. Sicer je res sedaj precej modroslovcev doraščajča, toda kljub temu, da nismo ravno največji optimisti, lahko upamo, da bo prišel lahko vsakdo s popolnim izpitom pravočasno do kruha in to preje, kakor pa če se že po dokončanih modroslovnih študijah posveti drugim. Toliko v uvaževanje.

— Slovensko planinsko društvo opozarja svoje člane in prijatelje in vse cenjeno občinstvo na svoj IV. planinski ples, ki se vrši v Ljubljani dne 1. februarja v »Narodnem domu«. Društvo izvrši dekoracije za planinski ples kar najskrbneje, preskrbi 3 godbe, namreč 2 orkestra Slovenske filharmonije in ljubljanski sekstet in bode tudi v lastni režiji skrbelo za vsestransko pogostitev. Ker so torej izdatki jako znatni in ker so dohodki plesa namenjeni za pokritje stroškov, ki jih ima društvo ob izvrševanju svojih tudi v narodnem oziru tako važnih planinskih naprav, posebno za povečanje Triglavске koče na Kredarici, je pričakovati, da bo udeležba pri letošnjem planinskem plesu kaj največja in da se s tem podpira društvo, ki je za slovenske pokrajine in za njih narodni značaj že toliko storilo.

— Priprave za IV. planinski ples so v najlepšem tiru. Obe dvorani, velika zgornja in Sokolska bosta z bogotnim zelenjem preobloženi, iz tega zelenega okvira bodo pozdravljale naše slovenske koče, kjer bodo naše slovenske gospe in gospodične planinke stregle z najraznovrstnejšimi delikatesami in izborno pijačo. V Sokolski dvorani bo planinska veselica v največjem slogu, plesalo se bo, pelo in vriskalo, vmes pa bodo šumeli prijetni zvoki prvega orkestra »Slovenske Filharmonije«. Ob strani pod galerijo bo stal Aljažev dom in ako bodo obiskovalci pogrešali razgleda na mogočno triglavsko steno, jih bodo pa za to bogati odškodovali pogledi temnih in globokih oči najljubšejših prodajalk. Pri vrodu pod galerijo se prireja planinski muzej. O tem niso mogli nič natančnejšega poizvedeti, gotovo pa je, da se bo videlo posebnosti, kakršnih povsod drugod zaman iščeš. Poleg muzeja se bodo abstinentje in drugi čemerneži lahko pokrepčali v planinski mlekarni. Najrazličnejše vrste mleka s polno maščobo (tržni komisar torej ne bo imel nobenega posla) bodo spravile tudi najbolj pokvarjeni želoceci v zdravo stanje. Paviljon za buffet in posebni paviljon za vino (glavni vinotoč) se bosta odlikovala z bogatim sporedom najrazkošnejših jestvin in najboljšega pridelka s slovenskih gor.

Uredbo velike dvorane bomo opisali jutri in upamo, da ne bo Slovenec in Slovenke, ki bi se ta večer rad ne izpremenil v veselega člana planinske družbe. — Torej dne 1. februarja zvečer vsi v »Narodni dom« na IV. planinski ples.

— Ljudsko izobraževalno društvo »Akademija« priredi v petek, 29. t. m. ob 8 zvečer v veliki dvorani »Mestnega doma« javno predavanje. Predava R. Pustoslavšek o temi »Bosansko vprašanje«.

— Občni zbor »Muzejskega društva za Kranjsko« bo v petek 29. t. m. ob šestih zvečer v deželnem muzeju Rudolfinum.

— Društvo državnih pomožnih uradnikov za okrožje Novo mesto redai občni zbor bo dne 2. februarja ob 2 popoldne v društvenih prostorih hotela »Jakaz«. Dnevni red, kakor določajo pravila.

— 2465 krom so nabrali ameriški Slovenci za septembrske žrtve v Ljubljani.

— Društva slovenskih trgovskih sotrudnikov za Kranjsko s sedežem

v Ljubljani priredi dne 20. februarja svoj zaključni venček plesnih večerov v steklenem salonu hotela »Ilirija«.

— Glade mila goriske tovarne čujemo pritožbe, da ga v Ljubljani ni mogoče dobiti. Ljudje zahtevajo to milo, ker ga pa ni, pa morajo kupovati nemške izdelke. Naj se naznani, kje se v Ljubljani prodaja to milo, kjer ga pa še ni, naj se pa vpelje. Slovenske gospodinje ljubljanske hočejo rabiti slovensko milo!

— Igre o septembrskih dogodkih v Ameriki. Kakor beremo v slovenskih ameriških listih so igrali 10. januarja v Milovankee, Wis. izvirno žaloigro »Narodni mučeniki« t. j. sestavo tragičnih dogodkov dne 20. septembra v Ljubljani. Igra je baje jako obsežna in obstoji iz predigre, treh dejanj ter dogodkov ob grobu naših narodnih mučnikov na pokopališču. — V Clevelandu, Ohio se je pa ustanovilo narodno društvo z imenom »Adamič Lunder«. Namen mu je ohraniti večni spomin med ameriški Sloveni na septembrske žrtve v Ljubljani ter delovati v korist in napredek slovenskega naroda. Društvo priredi februarja narodno dramo v treh dejanjih z naslovom »Krvava noč v Ljubljani«. Saov je vzeta iz dogodkov 20. septembra. O tem beremo v »Glasu Naroda«: »Igra je zanimiva tudi vsled tega, ker nastopijo v nji dobro poznane osebe, ki stoje v prvih vrstah narodnih borilcev. Nastopil bo izkušeni politik, pravak in največji pisatelj slovenski dr. Ivan Tavčar, Franja dr. Tavčarjeva, dr. Karel Triller, Ivan Hribar, župan ljubljanski, dr. Oražen, dr. Kokalj, potem poročnik Mayer in drugi. Igro je spisal očitvelec dogodkov.«

— Varnostne razmere na Martinovci cesti. Piše se nam: Ko sem se včeraj po 6. uri vračal v mesto, mi pride že v bližini železnice nasproti neznan človek in ko je bil že tik mene, naenkrat sproži tri strele in takoj za hrbtom še nadalnje 3 s samokresom tako, da si imam šteti samo v srečo, da se mi ni pripetila velika nezgoda. Predrneža seveda nisem mogel spoznati v temi in to v prvi vrsti zaradi tega ne, ker je oesta popolnoma brez razsvetljave in je ravno na tej mestni cesti vsak zločin prav lahko mogoč. Na vsak način je nujna potreba, da že vendar enkrat tudi ta proga dobi neobhodno potrebno razsvetljavo in primerne policijskega nadzorstva, kajti takoj po zgoraj navedenem dogodku naletim v bližini Mencingerjeve trgovine poznane mi naselnika, ki me je s psovkami obgovoril in mi žugal z dejanskim napadom. Ni izključeno, da je bil dotični vinjen, pač pa je treba mirne pasante na cesti takih in enakih napadov v polni meri varovati, kajti če se ne bode nič ukrenulo, potem bi bodo taki elementi v bodoče dovoljevali še več. Prosi se torej za nujno od pomoč, posebno ob večernih urah.

— Zanimiva vojaška vaja 17. pešpolka. Kakor se nam poroča iz Celovca, je te dni 20 mož našega slovenskega pešpolka št. 17 pod vodstvom treh častnikov na smučeh polezlo na Visoki Obir (2141 m). Med potom jih je zalotil velik snežni zamet, tako da so potrebovali trikrat toliko časa, nego bi ga potrebovali ob lepem vremenu. Prenočili so v Rainerjevi koči, naslednji dan pa so se vršile vaje na smučeh po bližnjih vrhovih in strminah. Vaje so bile prav zanimive radi mnogovrstnih težav, ki jih je bilo smučarjem premagati.

— Veteransko društvo v Kranju je minulo nedeljo imelo svoj občni zbor, na katerem je sklenilo s 24 proti 18 glasovom, da ostane nemški komando Heil, slovenski Kranj, heil, Slovenija, ki je jako vesela svojih sinov. Nekaj članov je izstopilo in nekaj jih hoče še izstopiti, enega vnetega zagovornika slovenske komande pa so vrgli iz odbora. Pravijo, da bo v kratkem izvanredni občni zbor tega društva, na katerem se odloči nadaljnje postopanje.

— Občinski odbor v Krmini je sklenil v svoji seji dne 24. t. m. protestno izjavo proti starostni zavarovalnici za kmetško ljudstvo.

— Umrla je v Kostanjevici gospa Minka Hudovernik roj. Jelšnik, vdova po c. kr. sodnem pristavu.

— Gasilno društvo v Radečah priredi 31. t. m. pri g. Iv. Petriču plesno veselico.

— Petrolej na Gorenjskem. Na Trati v Poljanski dolini je zopet pričel bljuvati vedno huje petrolej, in sicer na istem mestu kot lani. Jarek, po katerem se odteka, je vsak dan večji, kakor se poroča, poln smrdu in poln pravega gorljivega petroleja. Kdor se kaj zanima za to stvar, se lahko sam prepriča.

— Državna subvencija. Za razširjenje vodovoda v Vrbiici v postojnskem okraju je dovoljena 2800 kron državne podpore.

— V Radečah na Gorenjskem so čutili okoli 11. dopoldne v nedeljo 25. t. m. precej močan potres.

— V Radečah na Gorenjskem si je napravil ododni župan g. Jalen

parno žago (Vollgatter) tik postaje Radeče-Belapeč.

„Sokol“ v Bohinjski Bistrici. Ustanovni občni zbor „Sokola“ v Bohinjski Bistrici bo dne 31. t. m. ob 8. popoldne v gostilniških prostorih g. M. Grobeteke.

Samoslovensko uradovanje je sklenila občina Dol pri Hrastniku. Morala bo seveda hoditi isto trnjevo pot do te svoje narodne pravice kakor Kokarska občina in zadnji čas Svetina pri Celju.

Na višji gimnaziji v Celju se je prekinil šolski pouk za 10 dni, ker imajo otroci šolskega sluge škrlatio.

Vlom. Včeraj opoldne sta v nemški cerkvi v Celju vlomila v cerkveni nabiralnik dva fantiča. Enega so ujeli, drugi je zbežal.

Savinjska podružnica „Slov. planinskega društva“ ima svoj 15. občni zbor v soboto, dne 30. t. m. v Celju v „Narodnem domu“ ob pol 8. oziroma pol 9. zvečer. Planinke, planinci pridite na občni zbor! Sploh pa je vsakdo dobrodošel, kdor se zanima za naše planince. Posebna vabila se ne izdajajo.

Citalnica v Konjicah Dne 6. februarja bo v „Narodnem domu“ kostumni venček.

Pošte na Štajerskem. Preteklo leto je bilo na Štajerskem 25 držav nih, 435 nedržavnih pošt nih uradov ter 226 pošt nih oddaj. Brzajavnih uradov je bilo 277, pošt nih nabiralnikov pa 2492.

Poročnik dobil in — izgubil glavni dobiček. Poročali smo, da je neki graški poročnik zadel glavni dobiček turških srečk v znesku 600 000 K. Poročnik je imel številko svoje srečke zapisano v svoji beležnici. Sedaj je srečko prišel iskati in je spoznal, da jo je zgubil na vojaških vajah ali pri opetovanem preseljevanju. Poročnik je seveda ves opupen, oblasti pa mu ne morejo nič pomagati.

Otroka je umorila takoj po porodu služkinja Ana Colussi v Trstu.

Zaradi nesrečne ljubezni se je zastrupila v Trstu 22-letna šivilja Marija Palm in. Niso jo mogli več rešiti.

Nogo si je zlomil v Trstu 74-letni Ivan Marč. Moral je v bolnišnico.

Braino in pevsko društvo „Ladja“ v Devinu priredi 31. t. m. v veliki dvorani g. Plesa v Devinu veselico s petjem, dramatično predstavo in plesom.

Ljudevit Jošt, o. kr. tajnik poštnega ravnateljstva na Dunaju, je umrl po kratki bolezni v četrtek, 21. januarja na Dunaju. Rojen je bil dne 19. avgusta 1853 v Hotomežu pri Radečah na Dolenjskem; gimnazijo je izvršil v Novem mestu, pravniške študije pa na dunajski univerzi. Bil je med študijami odgojitelj v rodbini dr. Rosine odvetnika v Novem mestu in odvetnika dr. J. Gasperini v Kutini na Hrvaškem. Kot poštni uradnik je služil v Trstu, na Ljubnem in na Dunaju. Bil je skoz in skoz vrl mož, v vseh položajih značajan Slovenec, predobrega srca, pomagal je komur je le mogel. Kako priljubljen je bil v uradu in pri dunajskih Slovencih, pokazal je mnogoštevilčen spreved. Mirno počivaj, blaga duša!

„Sava“, društvo svobodomiselnih slovenskih akademikov naznanja, da se vrši III. redni občni zbor dne 28. februarja v prostorih restavracije „Krautstich“ I. Universitätsstrasse šte. 9 z običajnim sporedom. Začetek ob 7. zvečer. Slovanski svobodomiselni gostje dobrodošli!

Preganjanje srbskih časnika v Bosni. Odgovorni urednik „Srpske Rijede“ v Sarajevu Jugović in glavni urednik Šandor Omčikus sta bila obtožena radi doslovno prevedenega članka iz „Pester Lloyd“ o intervjuu „Lloydovega“ dopisnika s Spalajkovićem, sekcijem šefom srbskega ministrstva zunanjih del. Jovanović je bil obsojen na sedem mesecev, Omčikus pa na eno leto težke ječe.

Slovenci v Ameriki. V Steelton, Pa. je nevarno ranilo Martina Bajuka, odpeljali so ga v bolnišnico. — V Superior, Pa. je umrl St. Stožič. — V Forest City, Pa. se je v premogovniku ponesrečil 31letni Franc Krušnik iz Moravč. Padla je nanj plast kamena s tako silo, da je bil takoj mrtev.

Prvi „Kinematograf Pathé“ prej „Edison“ na Dunajski cesti nasproti kavarni „Europe“ ima od danes do vstetega petka ta-le spored: Spreten detektiv. (Komično) III. serija: Strašen potres v Kalabriji in Siciliji. Skioptičke slike. (5 slik) Charlotte Corday. (Zgodovinska drama) Zaljubljenec v slami. (Komično) Prihodnjic IV. serija potresa.

Kandelaber je podrl včeraj v Stritarjevih ulicah neki voznik, ki je zadel vanj z vozom ter s tem napravil plinarni 90 K škodo.

Nepošten poštni hlapec. Ko je dne 23. t. m. poštni hlapec 21letni Mihael Paš rojen iz Zagreba, pristojen na Grosuplje, peljal poštni voz iz Horjula na Vrhniko, je preje ukradel

poštaru g. Ivanu Čeponu havelok in 32 K denarja, potem pa popustil voz neznan kam pobegnil.

Delavsko gibanje. Včeraj se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 60 Macedoncev, 38 Hrvatov in 101 Slovenec, nazaj je pa prišlo 40 Hrvatov.

Izgubljeno in najdeno. Trgovski sodnik Cotman je našel konjsko ovedo. — Neki častnik je izgubil zlat obesek. — Učenka Greta Vidičeva je izgubila srebrno žensko uro z verižico. — Neki gospod je izgubil 10 K vredno borovko.

Drobne novice.

— Iz države viteštva in svobode. Sodišče v Rožnovu na Ogrkem je obsodilo slovaškega poslanca Skičaka v 2 mesečno ječo in na globo 400 K, ker je na shodu v Jablonki — skušal ščuvati proti madžarski narodnosti.

— Zadnji Obrenović nastopi v kabaretu. Nezakonski sin kralja Milana Obren Kristić se je stalno nasešil v Pešti. Sklenil je pogodbo z nekim kabaretom, kjer bo že te dni nastopil kot pevec.

— Spopad na ogrsko-romunski meji? Iz Pešte javljajo, da so romunski vojaki pri Bratoči prekoračili mejo ter streljali na ogrskega delavca Teodora Papa. Pap je težko ranjen.

— Poskušeni atentat na srbskega ministra? Te dni sta prišla v ministrstvo notranjih del dva elegantna gospoda, ki sta hotela govoriti z ministrom Miloslavjevićem. Ker jih strežaj ni takoj pustil k ministru, sta ga dejansko napadla. Na krik strežajev je prihitelo uradništvo, na kar sta neznanca ubežala. Nemški listi pišejo, da je neznanca najel odbor za narodno obrambo, da izvršita atentat na ministra, ker ne dovoli nobenih — protiaustrijskih demonstracij.

— Rim v snegu. V ponedeljek je padel v Rimu visok sneg, kar je za Rim nekaj popolnoma nenavadnega. V mestu miruje ves promet. Električna železnica ne vozi. Vse telefonsko omrežje je uničeno.

Nemška šmrla — pred sodiščem.

Pod tem naslovom smo svoj čas poročali o obravnavi, ki se vršila pred tukajšnjim civilnim sodiščem vsled tožbe bivšega tenorista pri ljubljanskem nemškem gledališču Bena Leserja-Lasario proti ravnatelju Bertoldu Wolfu. Obravnava se je tačas prekinila in se je včeraj nadaljevala. Med drugimi zanimivostmi smo tedaj omenili pred vsem pogodbo med tožencem in tožiteljem. Danes nam je ta

pogodba „contra bonos mores“, kakor se je o njej izrazil sodnik, na razpolago in priobčujemo iz nje najvažnejše točke, ki se glase:

„Ravnateljstvo Bertold Wolf Deželno gledališče v Ljubljani, zvezano z mestnim gledališčem v Celju. Pogodba, ki se je danes dogovorila in ugotovila med gospodom ravnateljem Bertoldom Wolfom z ene in gospodom B. M. Leserjem z druge strani.

§ 1. Gospod B. M. Leser se zaveže, pri vsakem gledališču, naj nosi gledališče katerokoli ime in naj bo kjerkoli, katero je pod ravnateljstvom gospoda Bertolda Wolfa, in pri vseh predstavah in produkcijah kot pevec, posebno kot tenor za opero v službovanje po naredbi ravnatelja ali njegovega namestnika, in se zaveže, da bo dodeljene mu vloge in pevske točke brez ugovora prevzemal, jih v predpisanim času v zadovoljstvo ravnatelja izvajal, se vseh skušenj, kadarkoli se določijo, udeleževal in sodeloval pri njih, se podvrge brezpogojno vsaki izpremembi vlog in sploh vse storil v dober uspeh celote; če je treba, prevzel pri vseh skušnjah in predstavah neme vloge in pospeševal ensemble; v slučaju ugovora ima ravnateljstvo po svoji prosti volji pravico kršitelja teh določb kaznovati ali z globo do višine eno mesečne plače — ali pa to pogodbo takoj razdreti v vseh njenih delih.

§ 2. Brez ravnateljevega dovoljenja ne sme kontrahent sodelovati pri nobeni produkciji, katere ne priredi gospod Bertold Wolf, ali zapustiti mesta — Ako bi se kršila ta zapoved, ima ravnatelj Bertold Wolf pravico, takoj razdreti to pogodbo, ali naložiti globo, kakršno sam hoče.

§ 3. Kontrahent se podvrže vsem specialnim naredbam ravnateljstva, vsem že obstoječim gledališkim zakonom in tudi tistim, ki se izdajo v bodoče. Nepoznanje zakonov se ne more smatrati za opravičilo.

§ 4. Če si je gospod B. M. Leser sam nakopal bolezen, upravičuje to ravnatelja, da razdere to pogodbo. V drugih slučajih bolesni

plača ravnateljstvo prvih 8 dni polno gažo, od 8. do 14. dneva polovico, od 15. naprej po eno četrtino gaže, v vseh slučajih za čas bolezni odpade zagotovljeni igralni honorar. Končno je ravnateljstvo upravičeno po bolniški blagajni za čas bolezni izplačati znesek odtegniti od gaže, dokler se plačuje polna gaža. Ako bolezen traja nad 28 dni, odpadejo vsi prejemki in ravnateljstvo ima pravico, pogodbo popolnoma razdreti. (Ubogo parel)

Bolezen se mora takoj naznaniti ravnateljstvu, oziroma se mora poslati ravnateljstvu spridevalo gledališkega zdravnika ali zdravnika bolniške blagajne, pa naj ima dotičnik tisti dan kaj posla v gledališču ali pa ne. V javnosti se v takem slučaju dotičnik ne sme pokazati. Kršitelja te naredbe kaznuje ravnateljstvo po svoji mili volji z izgubo do enomesečne gaže ali s takojšnjim odpustom. V tozadevnih sporih, ako je potrebno zdravniško spridevalo, se sme prositi zanje edino le gledališkega zdravnika.

§ 5. Za popolno izvrševanje vseh v tej pogodbi sprejetih dolžnosti dobi gospod B. M. Leser v času od 4. novembra 1908 do 1. aprila 1909 mesečno plačo 120 K, stoindvajset kron, plačujočo v mesečnih obrokih vsakega prvega v mesecu postnemerando, poleg tega pa vsak večer, kedar nastopi, pa naj bo to v enem ali več komadih, igralni honorar 10 K, in se mu ta honorar osemkrat v mesecu garantira. Ako se vršite v enem dnevu dve predstavi, in se je kontrahentu sploh priznal igralni honorar, ima pravico do honorarja za vsako predstavo. Če je kontrahent sam povod, da ne nastopi, izgubi zagotovljeni, oziroma igralni honorar sploh, dokler je zadržan, da ne nastopi. Ako je zadržan nadaljne 4 dneve, odpade igralni honorar.

§ 8. Ravnateljstvo preskrbuje po svoji naredbi moškim članom potrebne kostume izvzemši moderno francosko garderobo, vse triko, peresa, lišp, obutev in rokavice, kar si mora vsak član po ravnateljstvu v predpisanih nabaviti sam. Dame si morajo vse razum moških in paževskih kostumov nabaviti iz lastnega.

§ 10. Gospod B. M. Leser se zaveže, ako bi nanesel slučaj, potovati vsekakor, kjer bi gospod Bertold Wolf s svojo družbo ali posameznimi člani nameraval prirediti predstave, in ima v takem slučaju samo pravo vožnjo in se tudi tamkaj podvrže vsem točkam te pogodbe. Za predstave v Celju dobi g. B. M. Leser poleg proste vožnje v III razredu, stanovanja pri prenočitvi še 2 K dijet.

§ 11. Popolno nezadovoljstvo s članom, kakor tudi nedostojno ponašanje v besedi ali korespondenci proti ravnatelju ali njegovemu pooblaščenču ali proti ostalim sočlanom upravičuje ravnatelja, da popolnoma sam po svoji neomejeni mili volji takoj razdere to pogodbo, s čimer je zvezana izguba tekoče plače za tistega, ki se pregreši proti tej točki pogodbe, ne da bi imel pravico do kake odškodnine. Enako pravico ima tudi ravnatelj Bertold Wolf v slučaju vsakega zoperstavljanja proti naredbam ravnateljstva ali ravnateljstvo zastopajočega režiserja, kapelnika ali uradnika; ali pri razširjevanju zlobnih vesti, ali če angaževani sočlan kjerkoli že ustmeno ali pisano kritikuje zavod, komad, ki se bo ali se je uprizoril, ali pa delo kakega drugega sočlana.

§ 13. Ako bi gosp. B. M. Leser prekršil to pogodbo s tem, da bi svojevoljno pred potekom te pogodbe zapustil podjetje ravnatelja Bertolda Wolfa, je kontrahent brez vsakega ugovora dolžan plačati konvencionalno globo v znesku petsto kron. Gosp. Bertold Wolf si pridržuje vsako pravno pristojnost iz te pogodbe, ker plačilo kot konvencionalne kazni določene svote ne razveljavlja tožbe na vzdrževanje pogodbe in povrnitev povzročenih škod. — Končno se g. B. M. Leser odreka vsakemu kakršnemkoli ugovoru proti visokosti te konvencionalne kazni, posebno pa se odpoveduje v § 1336 civ. zak. namenjenega znižanju te konvencionalne kazni po sodniku.

§ 14. določa, da mora biti kontrahent dne 31. oktobra 1908 v Ljubljani in se mora do prvega nastopa brezplačno udeležiti vseh skušenj. Ako ravnateljstvo vsled kontrahentove zamude ne razveljavi pogodbe, ima pravico zamudnika kaznovati za vsak zamujeni dan z globo 5 K kot odškodnino. Ta svota se smatra za predujem in se odtegne od plače. Ravnateljstvu ni treba dokazati, da je pogojena odškodnina ekvivalentna z resnično škodo, v prvem slučaju pa zapade kontrahent v § 13 določeno konvencionalno kazni.

§ 15. določa, da ima ravnatelj ali njegovi dediči pravico edinele po svojem neomejenem preudarku takoj razveljaviti pogodbo, ako bi ravnatelj umrl, ako bi se gledališče zaprlo vsled kakršnihkoli vzrokov

(revolucija, vojska, epidemija in druge calamitete!!!), ali če bi storil kontrahent kako dejanje, ki bi bilo proti državljanski časti ali pa bi dalo povod za javno pohujšanje, pa naj se zgodi to dejanje v gledališču ali zunaj, če bi slabo memoriral, nemarno izvajal vloge, se opijal ali hujskal osobe ali obinstvo proti ravnatelju ali njegovim naslednikom. V teh slučajih se izplača do dneva razveljavljenja kontrakta zaslužena plača, ne da bi imel kontrahent pravico do pogojene beneficije.

§ 17. Pri izprošenih dopustih se za tisti čas ne plača niti gaža niti igralni honorar; ako bi bil igralni honorar garantiran, odpade garancija za vsak mesec, v katerem si je vzel dopust.

§ 18. Ta pogodba velja za čas od 4. novembra 1908 do 1. aprila 1909 v katerem času se ta pogodba ne more razveljaviti. Ravnatelj Bertold Wolf pa si vendar pridržuje poleg dosedanjih določb pravico, to pogodbo tekom vsakega prvega angažmajskega meseca tako odpovedati pri vseh pod ravnateljstvom Bertolda Wolfa stoječih gledališčih, da je pogodba po 14 dneh, računanih od dneva odpovedi, razveljavljena v vseh njenih delih.

§ 19. določa, da mora kontrahent predložit seznam nastudiranih vlog in se eventualno podvrže skušnji. § 20 določa enako konvencionalno kazni, kakor § 13 za slučaj, ako bi bil kontrahent pri ugotavljanju pogodbe že kontraktno vezan na kak drug zavod. V § 21 se zavezuje oba pogodnika na strogo izvrševanje pogodbenih določb.

§ 22. Kontrahent izjavlja, da jamči za konvencionalno kazni, ki je v tej pogodbi določena, kakor tudi za eventualne globe z vsemi svojimi tekočimi prejemki iz gledališke blagajne, potem s svojim premoženjem, oz. svojimi nadaljnjimi prejemki, in ima ravnateljstvo pravico, da si s tem takoj povrne svojo škodo. Kontrahent nadalje izjavlja, da te kazni ne prekoračajo resničnih interesov ravnateljstva ter se vsled tega izrecno odreka vsa kemu znižanju teh kazni s odnim potom.

Kolek za originalni izvod pogodbe plača g. B. M. Leser ter dobi prepis kontrakta na svojo zahtevo in svoje stroške.

Kontrahent pristaja na to, da se mu globe vsled deloma ali popolnoma zamujenih vaj odtežajo od tekoče plače.

Dunaj-Ljubljana, meseca oktobra 1908.

B. M. Leser l. r. Bertold Wolf l. r.

Reverz. — Kontrahent se zavezuje, plačati gledališki agenciji gosp. G. Lewy ja na Dunaju za posredovanje tega angažmaja 5 % skupnih dohodkov in dovoljuje, da mu to provizijo odtegne gledališka blagajna.

To je torej ta „contra bonos mores“ — pogodba. Pripomnimo naj še, da ni ta pogodba pisana, temveč je le ime B. Leserja in tupačam kaka malenkost, kaka številka vstavljen v tiskani formular. Vse kako sklepa torej ravnatelj Wolf vse pogodbe na enak contra bonos mores — odušički način. In na glavi vsake take pogodbe se potem čita — „Landes theater in Laibach“.

Naravnost sramota zanaše deželno gledališče!

Zadoji čas je pač, da vzame deželni odbor brezovo metlo v roke in temeljito pomeče iz deželnega gledališča oni kup smeti in guoja, ki so ga nanosili vanje razni Wolfovi e tutti quanti.

Obravnava je spravila na dan zopet marsikaj „lepega“. Zaslžani so bili kot priče celo trije Celjani, urednik „Deutsche Wacht“ Beran, potem oni slavnoznan Balogh in neki strojnik. Navzoče je bilo pri obravnavi menda vse moško osobe nemškega gledališča. O teku in izidu obravnave, ki se zaključuje danes popoldne, poročamo jutri.

(Dolge prihodnjic.)

Telefonska in brzajavno poročila.

Jezikovni načrt.

Dunaj, 27. januarja. Minister dr. Začek je danes sporočil poslanecma dr. Kramar in dr. Pacaku glavne točke zakonskega načrta o ureditvi jezikovnega vprašanja. Minister dr. Schreiner je v tem oziru informiral dr. Pergelta in Urbana. O jezikovnem načrtu bo razpravljali ministrski svet v svoji seji prihodnjo soboto. Parlamentu se jezikovni načrt predloži prihodnjo sredo ali petek.

Davčna predloga.

Praga, 27. januarja. »Narodni Listy« javljajo, da vroči vodja finančnega ministra Jorkasch - Koch parlamentu že v eni prihodnjih sej davčno predlogo, ki temelji na progresivnem sistemu.

Interpelacija radi obojenih srbskih časnika.

Budimpešta, 27. januarja. Hrvatski delegat dr. Šurmin je v današnji seji vložil interpelacijo na ministrskega predsednika dr. Wekerleja, če mu je znano, da sta bila v Sarajevu obojena urednika Omčikus in Jovanović na 12. oziroma 8. mesecno ječo, ker sta priobčila prevlekega v »Pester Lloyd« priobčena članka in če hoče storiti vse potrebne korake, da se v bodoče ne bo do ponavljal taki sramotni dogodek v Bosni in Hercegovini.

Angleška kraljevska dvojica na Španskem.

Pariz, 27. januarja. Kralj Edward in kraljica Aleksandra posestata španski kraljevski par 17. februarja.

Zopetni potres v Mesini.

Mesina, 27. januarja. Ob 8. zjutraj je bilo čutiti močan potresni sunk. Sunk je trajal 3 sekunde in povzročil velik strah med prebivalstvom.

Abesinski cesar na smrtni postelji.

Pariz, 27. januarja. Listi poročajo, da se je bolezen abesinskega guša Menelika tako shujšala, da pričakovati vsak trenutek katastrofe. Za Menelika vlada sedaj kralj V. Adiz Abebi se boje, da nastane po Menelikovi smrti v Abesiniji veliki nemiri.

Obsedba srbskih časnika v Sarajevu.

Belgrad, 27. januarja. (Posebno brz. „Slov. Nar.“) Iz Sarajeva javljajo, da sta obojena časnika Omčikus in Jovanović morala tak nastopiti zapor. Ta nečuvna obseda je izzvala tukaj silno ogorčenost, ki je povzročila sovražno razpoloženje proti Avstriji. (Glej notico »Preganjanje srbskih časnika« v Bosni« v dnevnih vestih)

Kritičen položaj na Bolgarskem.

Sofija, 27. januarja. (Posebno brz. „Slov. Nar.“) Bolgarska se nahaja silno kritičnem položaju. Vojnarska riskantna, ker je Bolgarska popolnoma osamljena. Ako pa vlada pristane na plačanje odškodnine Turčiji se je bati, da nastane revolucija.

Stodeset milijonov za Bosno.

Carigrad, 27. januarja. (Posebno brz. „Slov. Nar.“) Mladoturški list pišejo, da je Avstro Ogrska razda raznim turškim magnatom 55 milijonov kron, da s svojim vplivom omogoči sporazum med Turčijo in Avstrijo. Ako se torej doseže sporazum, potem bo Avstro Ogrska veljala Bosni 110 milijonov kron.

Darila.

Upravištvna našega lista so poslali:

Za družbo sv. Cirila in Metodaja. »Narodna delavska organizacija« v Ljubljani 20 K, kot del čistega dobička od predavanja dne 20. januarja. — N. S. v Radomljah nabrala 20 K. — Nesrečni lovci v gostilni pri Gradcu na Jeličnem vrhu 8 K. — Notranjska pojošilnica v Postojni 20 K, mesto vezano na krsto pokojnemu članu ravnateljstva A. Vodopivcu. — G. A. Kustec skupaj plesni veselici „Frost. gas. dr.“ v Hranjniku za poderjene šopke 8 K, g. dr. Lasič pa 8-30 K za na dražbi prodane šopke, skupaj 16-30 K. — Skupaj 84-30 h. — Srčna hvala! — Živeli!

Društvo „Radogoj“ »Narodna delavska organizacija« v Ljubljani 20 K, kot del čistega dobička od predavanja dne 20. januarja. — Živela!

Za slovenske visokošolce na Dunaju: G. Franica Pogačnik v Ribnici pri Bledu 7 K, kot sodno pričino. — Živela!

Narodno zdravilo. Tako se sime izkazati bolni utešujoče, mišice in živce krejajoče, kot mazilo dobro znano, »Mollin« francosko žganje in sol, katero se splošno in uspešno porablja pri turganju po udih pri drugih naslednjih prehlajenja. Cena se skladi 1-00. Po poštnem povzetju pošljite to mazilo vsak dan lekarnar A. Mollin in kr. dvorni zalagatelj na DUNAJ, Trubarjeva 8. V zaloga po deželi je izrecno iztelevati MOLLIN-ov prepartat, znanomavarnostveno znamko in podpisom. 2-8

Zlata svetinja
Berolin, Pariz, Rim itd.

Najboljše
kozmetično
za sobe

Seydlin

Izdeluje:
O. SEYDIN
Sofijsko ulico 7.

Dr. J. Z., zobozdravnik, Moravca
Ostrove. Natančno in temeljito sem preiskoval Vašo ustno vodo in Vaš sobni prašek, ki ju že dolgo rabim sam kakor tudi moji bolniki, zato vam z veseljem izražam svojo mnenje: Ustnih vod in zobnih praškov ne najhaja veliko, toda v resnici dobrih je zelo malo. Bolniki naj se torej poslužujejo onega sredstva, o katerem je preizkušnja večletna raba izpričala, da je v resnici dobro. In to je: »Seydlin«.

Žitne cene v Budimpešti.
Dne 27. januarja 1909.
Termin
Pšenica za april 1909. za 50 kg K 19.74
Pšenica za oktober 1909. za 50 kg K 1.86
Rž za april. za 50 kg K 1.06
Koruza za maj. za 50 kg K 7.0
Oves za april. za 50 kg K 8.61
Efektiv.
h vin ceneje.

Meteorološko poročilo,
vrtič nad morjem 806 Srednji uravni tlak 76.7

Januar	Cas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura v °C	Vetrovi	Nebo
26	9. zv.	745.2	-5.6	brezvetr.	oblačno
27	7. zv.	745.8	6.0	sl. sv. z. v. z. v. z. v.	skor. obl.
	2. pop.	745.4	-0.8		

Srednja večerajšnja temperatura -6.2°, norm. 2.0 Padavina v 24 urah 0.0 mm.

+
Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem bridko vest o smrti naše preljubljene, nepozabne matere, oz. hčere, sestre in sv. kinje, gos. e
Minke Hudovernik
roj. Jelšnik
vdove po c. kr. sodnem pristavu
ki je po dolgi, mučni bolezni večaj, dne 16. t. m. ob 9 zvečer blaženo zaspala v Gos. domu.
Pogreb d. age p. kojnice bo jutri, v četrtek, 18. t. m. ob 4 uri popoldne iz hiše žalosti v Kostanjevici na ondčno pokopališče.
Nepozabno rajnu priporočamo v blag spomin. 468
V Kostanjevici, 27. jan 1908
Žalujoči sorodniki.

Išče se izvežban
občinski tajnik
Kje, pove uprav. „Slov. Naroda“.

Učenca
iz dobre hiše in nekoliko zmognega nemškega jezika, 14-15 let starega, sprejme takoj v trgovino mešanega boga Leopold Zorč, trgovca na Javorniku, Gorenjsko. 47-1

Moravanka
bi jako rada zamenjavala razglednice s Kranjskega s kako Soverko.
Dopisi na naslov: Matka Role d. rova, učiteljka v Nižkovicih u Slavkova, Morava. 46

Prodase takoj
pod jako ugodnimi pogoji
1 decimalna tehcnica
1200 kg, c. m. n. t. r. a. n. a.
1 lesen skladišni voziček
za prevažanje vreč („rud“) in
1 mreža za čiščenje fižola.
Vse je že sicer rabljeno, toda jako dobro hranjeno. 464-1
Natančni naslov pove iz prijazenosti upravništvo „Slov. Naroda“.

Vabilo
na
XVIII.
redni občni zbor
Posojilnice v Žužemberku
registrirane zad uge z neomejeno zavezo
ki se boče vršil
v nedeljo, dne 7. svečana 1909
ob 4. popoldne, v združnih prostorih.
Dnevni red:
1. Poročilo načelnstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Predložitev in potrjenje letračuna za upravno leto 1908.
4. V. l. itev nadzorstva.
5. Služajnosti.
Načelnstvo.

Predstave ob delavnikih:
ob 4., 5., 6., 7. in 8. uri
Ob nedeljah in praznikih:
ob 10. in 11. uri popoldne in ob 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. uri popoldne.
Vsake sobote in vrede nov program
Slike se dobivajo samo iz prve svetovne pariške tvornice Pathé Freres.

Prvi
Kinematograf Pathé
prej „EDISON“
Dunajska cesta, nasproti kavarni „Evropa“.

Cene prostorom:
I. prostor 60 vin., II. prostor 40 vin.:
I. prostor otroci 40 vin., II. prostor otroci in vojaki do narednika 20 vin.
Vsak četrtek in soboto
od 3. do 6. ure predstave za učence po snižani ceni. I. prostor 20 vin. II. prostor 10 vin. 462

Vpokojen orožniški postajevedja
želi vstopiti v kako primerno službo
kot plašč (sloven. ki ali nemški)
ali kaj drugega. Vstop v 2-3 mesecih.
Naslov in druge podatke daje uprav. „Slov. Naroda“. 139-5

Stanovanje
z dvema sobama, kuhinjo itd. se odda za dva meseca, ali pa se odda drugo enako stanovanje od 1. marca dalje.
Povpraša naj se Sodniške ulice št. 4, dvorišče levo. 467-1
Št. 40922. 460-1

Ustanove za uboge.
Pri mestnem magistratu so izpraznjene sledeče ustanove:
1. **grof Lembergovs ustanova** po 28 h na dan, do katere imajo pravico v Ljubljani bivaajoči ubogi, ki so lepega vedenja.
2. **Jan Jak. Schillingova** v znesku 84 K na leto, do katere imajo pravico uboge vdove ljubljanskih meščanov in
3. **Marije Pavškove ustanova** letnih 40 K, do katere imajo pravico v Ljubljani rojene uboge sirote do dopolnjenega 15 leta.
Prošnje za podelitev ene ali druge teh ustanov je vlagati
do 20. februarja letos
pri magistratu vložnem zapisniku.
Mestni magistrat Ljubljanski
dne 23. januarja 1909.

Prodajalka
se sprejme za mešano trgovino na deželi. Nastop takoj, plača po dogovoru želi se pripravit. 458-1
Ponudbe na prometno pisarno B. Kamenski v Ljubljani.
Zelo okusen
celomastni
(na pol emodelski) in
polumastni sir
ima 300-4
po najnižjih cenah na prodaj
parna mlekarja v Medvodah.

V hotelu pri Maliču
se oddajo v najem
društvene dvorane
sobe za pisarne
in za
obrtniške delavnice
event tudi krasno veliko
stanovanje
na vogalu v II. nadstr., obstoječe 8 sob, najlepša in najprometnejša lega mesta. 459-1

Knjigovodja
stenograf, korespondent, išče službo.
Ponudbe pod „555“ na upravništvu „Slov. Naroda“. 432-2

J. petniški
vajenec
se sprejme takoj.
Kje, pove upravništvo „Slovenskega Naroda“. 40-2

Prva češka tvornica
reklamnih
trakov
S. Čamperlik,
Praga VIII.
Najcenejše vezanje in najkoristnejša reklama. 4457 9
Ceneje nego motvoz.

368 3
Vsa
parketska dela
prevzema
ter tudi daje material
Josip Puh
Gradaške ulice št. 20,
Ljubljana.
Ceno! Solidno!

Ženitna ponudba.
Mladenič, star 25 let, se želi seznaniti s kakim dekletom, ki bi jo veselilo na Prusko.
Pisma na naslov „A. und S. Emscher Str. 14, Brank, Post Forst Emscher.“ 442

Veliko zalogo
gramofonov in plošč
tudi s slovenskimi komad plosče
od
K 1.80
naprej
priporočila
FR. P. ZAJEC, urar
34' Ljubljana, S. arl trg 26. 7

Prvi kranjsko-slovenski
uglaševalec
klavirjev
G. F. Jurásek
Ljubljana, Sv. Petra cesta 62 a
I. nadstropje
uglašuje klavirje, kakor tudi prevzema popravila vseh sistemov klavirjev in preglašuje brezplačno. — Uglasuje tudi „Glasbeni Matiči“. 147-4

Ceno posteljno perje.
Kilogram sivega, puljenega 2 K, polbelega 2.80 K belega 4 K, prima kakor puh mehkega 6 K, veleprima puljenega, najboljše vrste 8 K. Puh, siv 6 K, bel 10 K, prsni puh 12 K, od 5 kilogramov naprej franko.
Izgotovljene postelje
iz gostonitega, rdečega, modrega, rumenega ali belega inleta (nankinga) pernica, velikost 170x116 cm, z dvema zglavnikoma, 30x58 cm, zadostno napunjeno z novim, škričnim in stano vitim perjem, 16 K, napol puh 20 K, puh 24 K, pernica sama 12, 14, 16 K, zglavnik 3, 3.50, 4 K razpošlje po povzetju, zavoj zastoj od 10 K naprej franko. 3594-17
Maks Berger
eschenitz št. 225, Šumava, Češko.
Neugajajoče se zamenja ali denar vrne. Cenovniki zastoj in franko.

Zahvala.
Za izraze odkritosrčnega sočutja ob izgubi našega iskreno ljubljene očeta, oziroma tasta in starega očeta, gospoda
Srečko Nollja
za darovane vence, za obilno udeležbo pri pogrebu in posebno za ginstivo petje pevstega zbora „Glasbene Matice“ izrekamo našo najglobljejo zahvalo. 466
Ljubljana, 27. januarja 1909.

2252 32
Modna trgovina
F. JUST-MASCHKE
Ljubljana, Židovske ulice šte. 3.
priporočila po najnižji ceni
elegantne klobuke
za dame in otroke
kakor tudi bluze, spodnja krila, predpasnike, p. s. ve, zimsko perilo. itd. Zunanja naročila točno in vestno.

Ivan Jax in sin
v Ljubljani
Dunajska cesta št. 17
priporočila svoj bogato zalogo
voznih koles.
Šivalni stroji
za reditve in obrt
Brezplačni kurzi za vožnjo v hiti
Pisalni stroji „ADLER“

G. kr. avstrijske državne železnice
Izveček iz voznega reda.
Veljaven od 1. oktobra 1908 leta.
Odhod iz Ljubljane jut. tel.:
7:05 jutraj. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica, d. ž., Trst, c. kr. drž. žel., Beljak čez Podrožico, Celovec, Praga.
7:07 jutraj. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.
9:26 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Jesenice, Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.
11:28 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak, (čez Podrožico) Celovec.
1:05 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.
3:45 popoldne. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.
7:10 zvečer. Osebn. vlak v smeri: Grosuplje, Rudolfovo, Straža-Toplice, Kočevje.
7:35 zvečer. Osebn. vlak v smeri: Tržič, Jesenice, Trbiž, Beljak, (čez Podrožico) Celovec, Praga.
9:40 ponoči. Osebn. vlak v smeri: Jesenice, Trbiž, Beljak, juž. žel., Gorica drž. žel., Trst drž. žel., Beljak juž. žel., (čez Podrožico).
Odhod iz Ljubljane drž. kolodvor:
7:25 jutraj. Osebn. vlak v Kamnik.
8:05 popoldne. Osebn. vlak v Kamnik.
7:10 zvečer. Osebn. vlak v Kamnik.
9:50 ponoči. Osebn. vlak v Kamnik (Sav. ob nedeljah in praznikih do 31. oktobra.)
Prihod v Ljubljano jut. tel.:
6:56 jutraj. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiža, Jesenice, Gorice, Trsta, Tržiča.
8:34 jutraj. Osebn. vlak iz Kočevja, Straže-Toplice, Rudolfova, Grosuplja.
11:22 popoldne. Osebn. vlak iz Prage Celovca, Beljaka juž. žel., čez Podrožico in Trbiž, Gorice drž. žel., Jesenice, Tržiča.
2:32 popoldne. Osebn. vlak iz Kočevja, Straže-Toplice, Rudolfova, Grosuplja.
4:13 popoldne. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiža, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Gorice drž. žel., Trsta drž. žel., Jesenice, Tržiča.
6:50 zvečer. Osebn. vlak iz Prage, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Jesenice.
8:37 zvečer. Osebn. vlak iz Kočevja, Straže-Toplice, Rudolfova, Grosuplja.
8:45 zvečer. Osebn. vlak iz Beljaka juž. žel., Trbiža, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Trsta drž. žel., Gorice drž. žel., Jesenice, Tržiča.
11:50 ponoči. Osebn. vlak iz Trbiža, Celovca, Beljaka (čez Podrožico) Trsta drž. žel., Gorice drž. žel., Jesenice.
Prihod v Ljubljano drž. kolodvor:
6:46 jutraj. Osebn. vlak iz Kamnika.
10:59 popoldne. Osebn. vlak iz Kamnika.
6:10 zvečer. Osebn. vlak iz Kamnika.
9:59 ponoči. Osebn. vlak iz Kamnika. (Sav. ob nedeljah in praznikih do 31. oktobra.)
(Odhodi in prihodi so označeni v sredini evropskega časa.)
G. kr. ravnateljstvo državnih železnice v Trstu

Domača elektrotehniška obrt
Ljubljana **FR. SAX** Gradišče 17
elektrotehnik.
Vijudno javljam, da sem otvoril elektroinštalacijsko obrt ter se slav. občinstvu v mestu in na deželi priporočam za uvajanje vsakovrstnih signalnih in varnostnih električnih naprav, kot hišnih zvoncov, budilk, telefonov itd. Vpeljujem in preskušam stroje, love na njihovo odvodno možnost na znanstveni podlagi. Isvršujem tudi druga v mojo stroko spadajoča cenjena naročila. Postregel bodem vestno in točno.
Z velespoštovanjem
Fr. Sax.
284-3

Učenec

mešane stroke želi službe.
Več se izve v upravnistvu „Slov. Naroda“.

Dve gospodični

vešči slovenskega in nemškega jezika,
z lepo pisavo in strojepisjem, iščeta
službe v odvetniško ali kako drugo
pisarno.

Naslov v uprav. „Slov. Naroda“.

Slovenci!

Rupajte in zahtevajte po vseh
trgovinah edinole Ivan Kehrovo

najboljše čistilo za čevlje in usnje à 24 vin.
2951 v prid družbi sv. Cirila in Metoda.

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica Zlati je ugodno zavarovanje na doživljenje in smrt s manjšajočimi se vplačili.

Vsak član ma po preteku petih let pravico do dividende.

„SLAVIJA“

12-11

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.
Rez. fond: 41,336.041-01 K. Izplačane odškodnine in kapitalije 97,814 430-97 K.
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države
s vseskozi slovensko-narodno upravo.

Generalni zastop v Ljubljani, čigar pisarne so v lastnej bančni hiši
v Gospodskih ulicah šte. 12.

Zavaruje poslopja in premočnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škoda cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder postuje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatke podpore v narodne in občnokorisne namene.

Slovenska tvrdka čevljev
domačega in tvorniškega izdelka

MATEJ OBLAK

čevljarski mojster

Kongresni trg šte. 6 v Ljubljani

se slavnemu občinstvu priporoča.

Po meri naročena dela se najsolidneje izvršujejo
v lastni delavnici.

347-4

Podjetje betonskih stavb
Bratje Seravalli & Pontello

Slomškove ulice 19 Ljubljana Slomškove ulice 19

Kiparstvo in tvornica umetnega kamna.

Različna kamnoseška dela iz umetnega kamna, izvrševanje cementnih cevi, stopnic, postamentov balustrad, strešnih plošč, raznovrstnih plošč za tlakanje teras, vodomotov, korit in v dovodnih mušljeh, korit za konje in govedo, ornament v, kipov, fasad, plošč in desk iz mavca za stene in strepe — Zalga kameninastega blaga in samotne opeke.
Vsa dela so solidno in strokovnjaško izvedena. Cena najnižja. Jamstvo.
Zastopnik svodov patent „Thru“.

4518-8

A. KUNC

Ljubljana, Dvorski trg šte. 3.

Velika zaloga in izdelovanje obeliskov
za gospode in dečke.

Stroga, solidna in strokovnjaška postrežba.

858-95

Največja narodna
KONFEKCIJA

za dame, deklice, dečke in novorojenčke

M. Kristofič-Bučar

v Ljubljani, Stari trg št. 28

priporoča

3927-15

krasne **BLUZE** v težki

svili, volni in drugem modnem blagu

najnovjša modna brila, kostume, dežne plašče, otroške obleke, krstno opravo, predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Najboljše otroške kopalnice, klobučke, plaščke, pariške modrice, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine — Fine zavrtnice, naramnice, o-ratnike, srajce in drugo perilo za gospode.

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in točno.

Cene radi male reži, brez konkurence.

4671-12

COGNAC
CZUBA-DUROZIER & Co
DISTILLERIE FRANCAISE BUDAPEST.

Dobiva se povsod.

J. Zamljen

čevljarski mojster

v Ljubljani, Kongresni trg šte. 13

se priporoča za vsa v svojo stroko
spadajoča dela.

Izdeluje prave gorske in
telovadske čevlje.

Pristni kranjski
lanenooljnati firnež

Oljnat barve

v posodicah po 1/2, 1 kg
kakor tudi v večjih posodah.

Fasadne barve

za hiše, po vzorcih.

Slikarski vzorci

in papir za vzorce.

Šaki

pristni angleški za vozove,
za pohištva in za pode.

Steklarski klej

(kit) priznane in strokovno
preizkušeno najboljši.

Karbolinej prve
vrste

Mavec (gips)

za podobarje in za stavbe.

Čopiči

219-5

domačega izdelka za zidarje
in za vsako obrt

priporoča

Adolf Hauptmann

v Ljubljani.

Prva kranjska tovarna
oljnatih barv, firnežev, lakov
in steklarskega kleja.

Zahtevajte cenike!

GLOBIN Je najboljše in najfinejše
čistilo za čevlje.

7 1190-9

Dobiva se povsod.

Izmed najboljšega najboljše!

Da zadostim tudi najrazvnejšim zahtevam, sem vpeljal vrsto

pražene kave

ki presega v kakovosti, izdatnosti in aromi najboljše.
Ta kava je zmes najzbranejših vrst, najfinejšega proizvoda in
nudi čudovito fino, aromatično in oživljajočo pijačo.
Z mlekom mešana tvori dober zajtrk, in podlaga k dobri mali
južini.

Brez mleka kot „črna“ je prijeten zaključek vsake pojedine
ali večerje; ima moč in oživlja.

4608-8

Prva Ljubljanska velika pražarna za kavo

Karel Planinšek

Ljubljana, Dunajska cesta, vogel Sodnijskih ulic.

Slovenske gospodinje!

Ako se ravnete po geslu „Svoji k svojim“,
tedaj ne kupujte več kavne primesi (cikorije) iz nemških
tovarn, temveč samo

„Zvezdno“ cikorijo

ki jo izdeluje „Prva Jugoslovanska tovarna za
kavne surogate“ v Ljubljani.

Zavrnite odločno podobno nemško blago in
zahtevajte pri svojem trgovcu, naj se vam da slovenska

„Zvezdna“ cikorija

4323 10

Prvi slovenski POGREBNI ZAVOD

se priporoča slavnemu občinstvu

372 3

za ureditev pogrebnih sprevodov v Ljubljani in na deželi po jako nizki ceni.

Naročila se sprejemajo pri

FRANC VIDALIJU

Prešernove ulice, Ljubljana.

:-: **JOSIP TURK** :-:

lastnik prvega slovenskega

:-: pogrebnega zavoda. :-: